

Szerkesztőség, kiadóhivatal és nyomda

Cluj-Kolozsvár, Str. Baron Pop, — Brassai-utca 10.

Az Uj Kelet telefonjai Szerkesztőség 977 Kiadóhivatal 844 Nyomda 879 Héber osztály 455 Zs. N. Sz. 558

A kéziratok kizárólag a szerkesztőségnek címzendők. Kéziratokat nem adunk vissza és nem őrizhetünk meg

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI NAPILAP

Fizetési árak

Romániában

Évi 320 le Heti 170 le Havi 90 le Napra 30 le

Ára pályaudvaron és vidéken is 1 le 50 bani

Csehszlovákiában

Egy hónapra 25 ct Egy szám 1 ct

Jugoszláviában

Egy hónapra 20 dinár Egy szám 1 dinár

V. évfolyam, 71. szám

Cluj (Kolozsvár) 5652. adar 29.

1922. március 29. Szerda

A király beszél

A munka még nem kezdődött meg, de a munkabeosztás már megtörtént. Maga a király állapította meg a jövő feladatait. Az alkotmány nem terhelte meg felelősséggel a koronát, de ha megnyilatkozik, ropant sulyu elkötelezések harangoznak ki belőle. Mert nincs felelősség, amely a nép életének feltételeit súlyosabban érezze meg, mint a királyi felelőtlenség. Ebben a felelőtlenségben annyi az etikai tartalom és annyi benne a nagy komolyság, hogy mindig csak a legjobbat akarhatja. Tévedésektől mindazonáltal a korona se mentes, de ezek ritkán az akaratából ágaznak ki, hanem inkább megnyilatkozásaiból és ezekről tudjuk, hogy éppen az alkotmányosságna fogva inkább a kormány megnyilatkozásait, mint a koronáé. A korona tényeiért a kormány felelős és ezért a nagy teherviselésért aztán kárpolitikus azt biztosította az alkotmányosság, hogy ő helyette olykor a király beszélhet. Nagy dolog ez, mikor olyan kormány áll az ügyek élén, amely már elvesztette, vagy még nem tudta megszerezni a nép bizalmát. A koronát nem fenyegeti a bizalmatlanság és ha utat jelöl, amelyen haladni kell, azt annyi ünnepélyességgel illuminálja, hogy még azok is fölfigyelnek, akik egyébként nem akarnak, vagy nem tudnak a koronával egy uton haladni.

Az ellenzék egyelőre még csak az ut mellett áll. Még nem lépett rá és még nem indult meg a parlamenti munka országútnán. A trónbeszédet kívülről hallgatta, de kétségtelenül, hogy meghallgatta. És egészen valószínű, hogy az ezután való magatartása attól függ, hogy a gyakorlati politika meddig fogja követni a királyi felfogást.

Közigazgatási reformok, pénzügyi, egyházi, iskolai és munkástörvények alkotására kötelezi az új parlamentet a trónbeszéd. Szociális és gazdasági problémák megoldását igéri. És mindennek a tengelye a nemzeti egység, amelyet a trónbeszéd szerint mulhatatlanul biztosítani kell. Ezt a tengelyt pedig abba a megállapításba ágyazta bele a trónbeszéd, hogy az új parlament van arra hivatva, hogy a megnagyobbodott Romániának új alkotmányt adjon, őszinte, demokratikus és egységes alkotmányt.

A trónbeszéddel persze nem illik vitatkozni. De az ünnepélyes aktus után a trónbeszéd már nem a királyi megnyilatkozás, hanem kormányprogram. Ha abban van valami, ami a tényekkel ellentétes, akkor az már a kormány tévedése. Mindaz, ami megvalósítandó feladatul várja a parlamentet azon a munkauton, amelyet a trónbeszéd megjelölt, valóban olyan fontos és annyira égetően szükséges, elodázására gondolni sem lehet. Az is igaz: ezt a nemzet egész élvitére kiható munkát csak az az alkotmányozó nemzetgyűlés végezheti el. Az utolsó konzekvenciájáig logikus tehát, hogy a trónbeszéd implicite alkotmányozónak minősítette a parlamentet. A kormány azután itt kezdődik a tévedése. A kormány tudhatta, hogy a valóságos helyzettel nagyon nehezen forrhat össze ez a megállapítás. Alkotmányozó munkát csak olyan törvényhozás végezhet, amelyben a nemzet minden rétege fejezheti ki felfogását és akaratát. De ebben a parlamentben nem minden réteg talált képviselőt, sőt még azok a ré-

tegek sem jelentek meg, amelyek kaptak a választásokon képviselőt. Hiszen nem tagadjuk: a többségi elv, ha azt csak nyersen alkalmazzuk, módot ad a kormánynak ilyen sorsfordítóan fontos munka elvégzésére akkor is, ha az ellenzék nem is megy be a parlamentbe. De vállalhatja-e akkor a felelősséget. Minden legalitása mellett is oktrojhoz hasonlít ilyen alkotmány. Ennek az ódiurnat azonban nem vállalhatja olyan kormány, amely az állam reorganizálására érez magában hivatottságot. Meg az igazán őszinte törekvései is megakadhatnak azon az állandó szemrehányáson, hogy nem az egész nemzet vett részt ebben a munkában, amely pedig az egész nemzetet kötelezi.

De még más miatt is aggaszt ez a helyzet, amelyet legfrappansabban a parlament üres padcsoportja jellemez. Azt mondta a trónbeszéd, hogy nagyon nehéz és nagyon fontos ennek a parlamentnek a munkája, mert neki kell biztosítani a nemzet

egységét, amely annyi véraldozatba került. A nemzet egységét igazán biztosítani kell. De hogyan lehet azt biztosítani az ellenzék nélkül? Ha az ellenzék nem dolgozik, ha nincs egységes munkaakarat, ha nincs politikai egység, lehet-e akkor komoly munkát végezni a nemzeti egység érdekében. De lehetne-e akkor vajjon, ha nem is rezisztálna az ellenzék? A politikai pártok nagyon fontos elemei az állami életnek, de a nemzetiek sokszorosan fontosabbak. A nemzeti egység olyan alakulat, amelyben nagyon jelentős szerep vár a kisebbségekre, mert ő nélkülök nem lehet kitölteni az egységesnek gondolt keret hégagait. Már pedig ebben a parlamentben nem kaptak helyet a kisebbségek. Ha tehát komolyan akar dolgozni a Bratianu-kormány, akkor két hibát kell jóvátennie. Meg kell egyeznie az ellenzékkel, hogy a munkában ez is résztvehesen, aztán helyet kell adnia a parlamentben a kisebbségeknek is, hogy jogukat a törvényhozásban védhessék meg.

A jóvátételi bizottság elnöke visszalép

A jóvátételi követelések hatása Franciaországban és Németországban. Dubois bukásának okai. Franciaország közeledik Németországhoz. Tárgyalni fognak a jóvátételről

Anglia elismerte Ameri a költségköveteléseit

A jóvátételi bizottság jegyzéke nemcsak Németország közvéleményét nyugtalanítja, ma már a francia kormány is tudja, hogy a jóvátételi bizottságnak ez az új elhatározása taktikailag is elhibázott. A jóvátételi bizottság elnöke, Dubois már régen népszerűtlen Franciaországban, a jóvátételi bizottság legutóbbi jegyzékével a francia kormány rájött arra, hogy

Dubois alkalmatlan a jóvátételi ügyek vezetésére.

Már nyílt titok, hogy Dubois vissza fog lépni, mert közte és Lasteyrie pénzügyminiszter között komoly nézeteltérések vannak. Számere vetik Duboisnak, hogy a jóvátételi probléma megoldásánál nem mutatott elég találékonyságot, sokszor passzív ellentállást tanúsított a szövetségesekkel szemben, holott ugyanakkor okos kedvezményekkel minden ellentétet meglehetett volna szüntetni. A francia kormány, helyesen, belátta azt is, hogy

a Németországra olyan terhes feltételekért, amilyenek a mostaniak is, a német közvélemény egyedül Franciaországot teszi felelőssé,

mivel a jóvátételi bizottság élén francia áll. A német jóvátétel kérdésében — legalább is így mondják Párisban — nem olyan merev az ellentét Franciaország és Németország között, mint amilyenek a jóvátételi bizottság jegyzéke alapján látjuk. Párisban szívesen fogadják az új német javaslatokat és szívesen tárgyalnak újból a jóvátétel kérdéséről, ha Németország ezt óhajtani fogja.

Ha a francia álláspont valóban ilyen őszinte, akkor remélni lehet, hogy a jóvátételi követeléseket megváltoztatják és Németország teljesítő képességéhez mérik. Franciaországot különben jobb belátásra nemcsak ezek a felismerések kény-

szerítik, hanem egy olyan pénzügyi tünet is, amely elsősorban Franciaországot érinti.

A jóvátételi bizottság jegyzéke következtében a márka zuhant

és ezzel az újabb eséssel közeledik az elértéktelenedés felé. Egy ilyen lépés máris lényegesen csökkenti Németország fizetőképességét. Franciaországnak gondolnia kell erre és óvakodnia kell a jövőben a tulzott követelésektől, mert azzal adósa fizetőképességét gyöngíti. De nemcsak Franciaországban változott meg a hangulat, az első izgalom elmúltával enyhült Németországban is. A birodalmi gyűlésen például az a vélemény alakult ki, hogy a jóvátételi bizottság jegyzéke angol manőver. Azt hiszik, miután Anglia hiába kísérlete meg, hogy Franciaországot visszatartsa tulzott követeléseitől, hozzájárult a jegyzékhez, mert tudta, Franciaország így a valóságban keresztül rájön arra, hogy amit követel, teljesíthetetlen.

Ma délben a birodalmi kancellár a birodalmi gyűlésen ismertette a német kormány felfogását. A birodalmi kancellár beszédének lényege ugyanaz, amit a minisztertanácsban mondott:

Németország május harmincegyedikéig képtelen a hatvan milliárdot előteremteni.

Lehetetlen ilyen rövid időn belül új adótörvényeket — amelyek hatvanmilliárd papírmárkát hajtának az államkincstárba — kidolgozni és keresztülvinni. Lehetetlennek tartja a kormány, ha az időpontot ki is tolják, ilyen óriási összegekkel megadóztatni az adózó polgárságot. De sérelmesnek tartja a követelést azért is, mert beavatkozást jelent a német szuverenitásba. A német kormány, hogy megmutassa, becsületesen folytatni akarja jóvátételi programját, a jóvátételi bizottságnak új javaslatokat fog tenni.

A német jóvátétellel egyidőben to-

vább folytatják a tárgyalásokat az amerikai követelések rendezésére. A „Newyork Herald“ értesülése szerint az amerikai kormánykörökben nem idegenkednek attól a gondolattól sem, hogy az amerikai Rajna-hadsereg költségeit ne készpénzben, hanem árutjeljesítményben fizessék meg. A „Chikago Tribuna“ szintén tud erről az amerikai tervről, sőt azt is tudja, hogy

a költségek megtérítésénél különösen német festékanyagok jöhetnek nének számba, mivel a festékanyagokban Amerika szűkölködik. Az ellentétek ilyenformán már lényegesen kisebbek, annál is inkább, mert Anglia elvileg magévátette az amerikai álláspontot és kijelentette, hogy a megszállási költségek tekintetében nem lehet különbséget tenni Amerika és a többi megszálló hatalom között.

A szövetségesek elismerték Törökország függetlenségét

Az Uj Kelet tudósítójától A közeli Kelet problémájának rendezésére nagyjelentőségű határozatokat hozott a szövetséges hatalmak külügyminisztereinek párisi konferenciája. A békés megoldást nyilván Franciaország sürgette, mivel Franciaországnak elsőrendű érdeke, hogy a szövetséges hatalmak és Törökország között helyreálljon a tényleges béke. A külügyminiszterek konferenciája olyan határozatokat hozott, amelynek a békés megoldás utjából a legsúlyosabb akadályokat elhárítják.

A görög-török béke feltételei nem elégitik ki a törököket, de maguk a törökök is tudják, hogy ezek a feltételek olyan tárgyalások bázisai lehetnek, amelyekből kialakulhat mind a két félre kielégítő béke. A külügyminiszterek munkájának az a békejavaslat nem is a fontos része. A konferencia valódi és

nagyjelentőségű eredménye az a határozat, amely kimondja Törökország függetlenségét Konstantinápoly fővárossal.

E határozat és a sevresi békeszerződés között, amely függőben hagyott sok mindent, nagy távolság van, nagy közeledés Törökország felé. Hiszen a Dardanellák és a Boszporusz kérdése a békeszerződésben sérelmes volt Németországra nézve, ezeket a sérelmeket azonban kiküszöböli a külügyminiszterek konferenciájának deklarációja, amely Törökországot független államnak ismeri el és elismeri Konstantinápolyt fővárosnak. A konferencia elhatározta, hogy

a Dardanellákat és a Boszporuszt demilitarizálja,

ami azt jelenti, hogy a megszálló szövetséges csapatok rövidesen elhagyják a török fővárost. Ugyancsak a konferencia garantálja Törökország pénzügyi függetlenségét. Görögország a háboruban hozott áldozatokért természetesen kárpótlást kap. A szövetségesek gondoskodnak Kisázsia kiürítéséről és az ottani kisebbségek védelméről.

Párisban az a hír terjedt el, hogy a szmirnai görög csapatok proklamálták Szmirna autonómiáját. A proklamáció közvetlen oka, hogy a görög kormány a szövetséges külügyminiszterek értekezletén megállapított fegyverszüneti szerződést elfogadta. A párisi görög követségre nem érkezett hír Szmirna autonómiájának proklamálásáról.

senkise ellenezte ezt a... De a végrehajtásra nem azért, mert Bu... rizz, nem gyakorolják... detet, hanem, mert ná... Minden, amit megte... alaszthatod holnapután... tánt követi másik hol... valaki az előjáróhoz... a: ...sarme elpusztul az eh-

mondták: ...zony, Kreindel Tsarne... tól. ...tétek és mondták: ...sarme elpusztul az eh-... usztul az éhségtől! ...zóltak: ...vagy azt gondoljátok, ...ék, hogy mi, Isten... szemünket? ...tek érte?

Itak abban, hogy ado-... szabni a számára. ...dtek szavaikkal és ha... énik, Kreindel Tsarne... kinézheti a szemét... rik a sugara. De el... aki fölért Buezac tiz... val és kitárta a karját... il és a férfi az ura... esse Chajim a látszat

AGYMA... sszűkös nagymag... kpes, a legolcsób... eszerkezhető... RGER SIMON... ll. Fő-utca 31.

szászkereskedő... r. Xosafon (Strapan-v.)... b raktár mindenféle... Váilal briliáns mun-... t és alakításokat. Va-... kkövek. Foglalo és... rem. — Fogászati... asztó, húralok és... ny és ezü'tben. ...ém bevátó! ...3. — Sürgőnycim: ...ere Cluj" 1273

nk... Hegyeshalom—Buda-... nok—Biharkeresztes—... és Kőtegyanban fel-... at exposituraink utján... kikötése mellett... 15 napi... elül Ó-és Uj-Románia... szébe vagy vissza da-... s vagonrakomány... t vállalunk... vérek. Központ Cluj, ...okok Wien I. Roten-... dea-Mare Rimanoči-u... apart. 2761

értesítés. ...artfogóim és vevőim... ra hozom, hogy Jano-... megszünt, amennyiben... kel Mór urtól külön... tól új tűzifa termelés... letemet Janowitz Vil-... kedő cég alatt újra... fogok a jövőben is... s és méltányos árak... teljes megelégedését

a társas üzletben alkal-... mbereim nem vehet-... eket, hanem az ujon-... és igazolvánnyal el-... a. Azonkívül felveszek... régi 127 és 918. sz. ...yek továbbra is bir-... ták. 3496-1... március 6-án. Tisztelettel: Janowitz Vilmos.

Gyilkosság vagy öngyilkosság?

Titokzatos halott az Árpád-úton

Az Uj Kelet tudósítójától

Rejtélyes ügy foglalkoztatja tegnap óta a kolozsvári rendőrséget. Kedden reggel jelentették a rendőrségnek, hogy Nagy János kolozsvári lakost vérbefagyva találták az Árpád-út 72 számú ház pincéjében. A halott mellett borotva hevert, melyen megalvadt vér piroslott. A jelentésből ugylátszott, hogy Nagy János öngyilkos lett, bár erre semilyen komoly oka nem lehetett. A rendőrség részéről Chifor János bűnügyi kapitány és dr. Ostatea rendőrorvos kiszállottak a helyszínére, ahol akkor már nagy csoport érdeklődő várta az előzőleg odasietett detektívek vizsgálatának eredményét.

Ostatea dr. és Chifor kapitány leszállottak a ház pincéjébe. Ott feküdt a halott nagy vértócsa közepében, ahogyan meghalt, mert — szerencsére — a kíváncsi tömeg közül senki sem mert hozzányúlni. Ostatea dr. rendőrorvos megállapította, hogy Nagy János balkezének csuklójánál nemcsak az ütődés, hanem a kisebb véredényeket is átvágta a borotva. Hasonló nagy sebet fedezett fel a rendőrorvosi vizsgálat a halott felsőkarján. Ez a körülmény már gyanússá tette a nyomozók szemében azt az első véleményt, hogy Nagy János öngyilkos lett és amikor Ostatea dr. arra a felfedezésre jutott, hogy a halottnak a torka is át van vágva, szinte kétségbevonhatatlan lett az a feltevés, hogy nem öngyilkosság forog fenn, hanem Nagy Jánost valószínűleg meggyilkolták. A rendőrorvos véleménye szerint ugyanis, ha Nagy János öngyilkosságot követett volna el, mikor az ütődést felyágta, képtelen lett volna a karján is felmetszeni az ereket, de az óriási vérvesztés és a fájdalom következtében még kevésbé lehetett elég ereje ahhoz, hogy a torkát is átmetse. Ezt a véleményt támogatja az a tény is, hogy a sebeket okozó borotva éle olyan tompa, hogy egy súlyosan sebesült ember még erőfeszítéssel sem tudott volna halálos sebet ejteni vele.

Az öngyilkosság ellen szól a házbeliek vallomása is. Mindenki eszdes és józan embernek ismerte, akit sem anyagi, sem családi okok nem kényszeríthettek az élettel való leszámolásra. Az elhunyt leánya azt vallotta, hogy hétfőn este egyszázötven körül le apjával és bár az ágyuk közvetlenül egymás mellett van, nem halotta, mikor apja kiment, Nagy Jánosné semmiféle felvilágosítást nem tudott adni, mert hétfőn Kolozsváron sem volt, hanem valamelyik rokonánál töltötte az éjjelt a szomszédfaluban és ő is csak kedden értesült férje haláláról. Súlyosbíttja a gyilkosság gyanúját az a körülmény is, hogy a ház előtti gyalogjárón egész sor véreceptet fedeztek fel a detektívek. A szomszédban lakók azzal magyarázták a vérecepteket, hogy hétfőn nagymennyiségű tüzfűt szállítottak a ház udvarára s lehet, hogy valamelyik munkás megsértette magát. Ez a magyarázat azonban nem valószínű s bizonyításra szorú.

Ezek a tények. Es bár a nyomozás összes eddigi adatai szerint majdnem bizonyosra vehető, hogy Nagy János gyilkosság áldozata, a rendőrségnek ezt a feltevését csak a hivatalos törvényszéki boncolás fogja beigazolni.

Az osztrák kormány a nyugatmagyarországi bandaharcokról

Bécs, március 28. (Rador.) A magyar kormány cáfolatával szemben az osztrák kormány hivatalosan közli, hogy a magyar bandákkal történt incidens nem semleges zónában, hanem osztrák területen történt, ahová a magyarok a semleges területről be nyomultak.

Nyolc hétig Palesztinában

Strausz professzor nyilatkozik palesztinai tapasztalatairól

Az Uj Kelet tudósítójától

Strausz Adolf professzor, a budapesti közgazdasági egyetem tanára, akitől az Uj Kelet több ízben közölt nyilatkozatot, három hónappal ezelőtt a cionista világszervezet megbízásából Palesztinába utazott. A professzor a napokban érkezett vissza Budapestre, ahol megérkezése után az „Az Ujság” munkatársa rendkívül érdekes beszélgetést folytatott vele. Az újságíró így írja le a beszélgetést:

— Kétszeres fogékonyságot illetett meg bennem az a hír, hogy most érkezett meg Judea és Galilea földjéről régi barátom, Strausz Adolf, a közgazdasági egyetem tanára. Mi járatban volt és főképpen mit látott az irigyléreméltó? Elmondotta. S az, amit tőle halottam, merőben új nézőszögből látatja a Szentföld tájait. Azt mondhatnám, az új világpolitikai helyzet és Mózes könyvének rég letűnt ideje olvad egy sajátos, valóságával szinte kézzelfogható egészebe abban, a mit Palesztinában való majdnem nyolc hetes tartózkodásáról, utjának céljairól és eredményeiről mondott el. Egy képet tárt fel s egy perspektívát nyitott meg tapasztalatainak közlésével: a nyugati hatalmak versengését, mely elért a Szent Város kapujáig és ezzel szemben a sémi fajok: a keresztény, a mohamedán, meg a pogány arabok és a zsidók közeledését s idő multával talán szövetkezését, védekezését a nyugati országok ambíciói ellen, melyek mindig végzetesek voltak a Kelet népeire nézve. Ebben a forrongó és kialakulni kezdő új világban egy újabb jegecsesedő pont mutatkozik: a palesztinai zsidótelepítés dolga. Strausz tanárt ennek az utóbbinak az érdeke vitte messze utjára. Érdekes és tanulságos, mit mond el maga utjának eredményeiről és jelentőségéről.

A Szentföld vasútja

— A XII. cionista világtalálkozó, mely 1921 augusztus elején nyílt meg Kárlsbadban és körülbelül két hétig tartott, ez idő alatt megvitattott minden Palesztinára vonatkozó politikai, gazdasági, pénzügyi és diplomáciai kérdést. Szóba kerültek azok a mozgalmak is, melyek 1921 május elején fordultak elő. Több helyütt felkeléseket igyekeztek szítani az arabok közt az angolok, illetőleg a zsidó bevándorlás ellen. A mozgalom nem sikerült s nem történt több, mint néhány rablás és egy-két gyilkosság. Hogy így fordult, abban része volt annak is, hogy az ottani zsidók is védekezésre készültek. Ez nem tetszett az araboknak, mert

észrevették, hogy a zsidók erősebbek, mint ők.

Az igaztásnak egyébként nincs nagy kihatása a keresztény arabok közt és Palesztinában több a keresztény, mint a mohamedán arab. A kivülről jövő igaztásnak az a célja, hogy Palesztinában általános felkelés törjön ki, egészen kihatástalan, mert az arab nép látja, hogy a zsidók beözönlésével máris együtt járt a föld értékének és a termés árának emelkedése.

— Az említett világtalálkozó négy urat bizott meg, hogy vigyék el határozatait a palesztinai kormányhoz s ismertetessék meg szóbelileg a kongresszus hangulatát, óhajait sir Herbert Samuel-lel, a volt angol postaminiszterrel, valamint az angol kormány többi palesztinai megbízottjával. A kiküldöttek ezek voltak: Rosenblatt főbíró (Északamerikai Egyesült-Államok), Grünbaum képviselő (Lengyelország), Chajes dr., a firenzei egyetem volt tanára, jelenleg bécsi főbíró s a cionista végrehajtóbizottság elnöke és a negyedik én. Minthogy hírek érkeztek, hogy a Földközi tengeren erős viharok dülnek. Palesztinában pedig óriási esőzés indult meg, a három ur későbbre halasztotta utazását s így december végén egyedül keltem utra. Amit annál szívesebben tettem meg, mert így több időm volt az ország viszonyainak tanulmányozására s jobban készülhettem elő Palesztináról szóló nagyobb munkám megírására, a

mivel egy angol könyvkiadó cég bizott meg.

— Viharral küzdve érkezett meg hajóm Alexandriába, ahol időt nem vesztegetve, azonnal vonatra ültem s Iszmalija, Kantara és El-Aris érintésével egyenesen Jeruzsálemba utaztam. Ne higgye senki, hogy ez a szentföldi vasút holmi vicinális. Két hálókocsival és étkezőkocsival ellátott vonatra szálltam, mely pontosan és menetrendszerűen érkezett az állomásokra. Ez az ut különösen a történetkedvelőnek nagyon érdekes, mert átszeli a szinai félszigetet meg a szinai sivatagot, mely tulajdonképpen Chaza körül ér véget s ott színes vegetáció váltja fel a sivatár homoktengert.

Az új Jeruzsálem

— Jeruzsálemben körülbelül tíz napot töltöttem. Szent város újabban nagyot változott; nem maga a régi Jeruzsálem, a magas fallal körülvevő város, mert az most is olyan, mint évszázadokkal és sok tekintetben évszázadokkal ezelőtt volt. Az új Jeruzsálem a falakon épült európai jelleggel és elsőrendű közlekedési utvonallakkal. Jeruzsálem a kormányzó és a legfőbb hatóságok székhelye. Elsőrangú iskolái vannak s különös említést érdemelnek közöttük azok, amelyeket az újabb zsidó beköltözés óta alapítottak. Ezekben héber az oktatás nyelve, mert a gyermekek, kik oda járnak, alig tudnak más nyelvet, mint a hébert. Ott van a zsidó nemzeti könyvtár, amely hozzá fog kapcsolódni a már épülő s

részben már elkészült zsidó egyetemhez.

Azi hiszem, ez év őszén már meg is kezdik benne az előadásokat.

— A zsidóság az újabb bevándorlás óta erős héber kultúra nyomát hagyja minden intézményén. Külön emlitem a szépművészeti iskolát és a felsőbb műipari iskolát, melynek saját palotája és muzeuma van. Beallem a neve ennek az újabb említett iskolának emlékére annak a Beallem nevű régi zsidó művésznek, aki a Mózes könyvében említett frigysekre nyerve volt. Már Jeruzsálemben felkerestem nemcsak a zsidó, hanem a keresztény- és muzulmán-arab iskolákat s érintkezésbe léptem ez intézmények vezetőivel is.

— Mellesleg megjegyzem, hogy Jeruzsálem a sajátjól is központja az országnak, amennyiben igen erőteljes héber sajtója s arab és angol nyelvű időszaki sajtója van. Héber nyelven két napilap is jelenik meg Jeruzsálemben. Az egyik a Haarec (A Föld). Ez a kormányparti újság, melybe magam is írtam egy cikket ezzel a címmel: „Hachaluczim” (Az uttorók) s oly sikerem volt vele, hogy a kormányrendeletére fel fogják venni olvasmányul a zsidó iskolakönyvekbe. A másik héber napilap, a Doar Hajom (Napi Hírek) ellenzéki újság.

A kikötővárosok

— Jeruzsálemből autón másfél óra alatt Jaffába érkeztem, a kitűnő műton sokkal gyorsabban, mintha vonaton mentem volna. Tel-Avivban szálltam meg, még pedig egy nagyon érdekes magyar családnál. Európai mintára berendezett penziójuk van. A vállalat vezetője a férj: Wertheimer volt magyar királyi erdőtanácsos, aki Erdélyből menekült, a konyhát a felesége vezeti, a szállóban gyermekeik látják el a vendégeket. A ki Magyarországból érkezik ide, többnyire itt érkezik és ide is száll. Körülbelül száz-százhusz magyarországi kivándorlott jelent meg ottlétem alatt s hallgatta meg előadásomat, mellyel itt is, máshol az volt a törekvésem, hogy a chalucok tudatában legyenek, hogy most Keleten vannak, hogy alkalmazkodniuk kell a Kelet szokásaihoz és úgy kell viselkedniük, hogy senkinek se legyen kifogása ellenük.

— Jaffából Haifába utaztam. Ez Palesztina jövődjéért kereskedelmi központja. Nemcsak természetes kikötője van — a mivel egyedül áll Palesztina tengerparti városai közt — hanem kapcsolatban áll a hodsaszi vasutal, úgy

hogy a muzulmán világnak egy tekintélyes része ezentul Haifán át fog Mekkába zarándokolni. Haifa emelkedőben van. Akkának, Beirutnak és Alexandriáknak is rovására. Haifában épült a zsidó technikai iskola, mely egyike Palesztina legszebb épületeinek. A Karmel-hegység csodaszép lejtőjén emelkedik és körülötte új városrész fejlődik tetszetős kis palotákkal. Két arab újság jelent meg eddig a városban, a harmadikat én alapítottam. A címe Uatan (A Haza); a főszerkesztője keresztény ember: Aziz Domet szimúiró, kinek darabjait Németországban is játszották.

Zsidó földművesek közt

— Még csak néhány szót arról, hogy a zsidó földművelés, melyre a cionista szervezet a legnagyobb súlyt helyezi, mily csodálatos eredményeket mutat ezen a földön. Körülbelül hatvan telepen dolgoznak kizárólag zsidók. Már messziről meg lehet látni, melyik a zsidó-telep. Különösen a fák árulják el, mert Palesztina egyébként fában szegény. Amerre zsidó-telepek vannak, ott ezernyi számmal virul az olajfa, az eukaliptusz és a gyümölcsfa. Ez ideig több, mint kétfélmillió fát ültettek. Órák hosszaiig lehet járni kocsin, vagy lóháton a narancs-, citrom- és olajfaültetvények közt. Az apró narancsfák roskadoznak izes termésük alatt. A telepek csak vigan végzik munkájukat. Mindenhol dalt és nótázást hallottam esténként, amerre jártam. A nappal néhez munkája után este vig dalolással töltöttek pár órát. Rég láttam annyi mosolygó arcot és annyi boldog embert, mint az alatt a rövid idő alatt, melyet Palesztinában töltöttem. Ot előadást tartottam: egyet Jeruzsálemben, Tel-Avivban, Haifában, Kairóban és Tibériásban.

— A rámbizott feladat, mint említettem, főképp az volt, hogy tárgyaljak az arabokkal, azután meg az, hogy

szemita kulturközpontot

teremtsek, mely egyuttal gazdasági kérdésekkel is foglalkozik, a politika teljes kikapcsolásával. Sok előkelő arabbal beszéltem a dolgokról s mind helyeselte az eszmét. Hiszem, hogy rövid idő alatt meg is valósul s minden szemita, akár zsidó, akár katolikus, akár protestáns, akár muzulmán vagy akár természetimádó, találkozni fog egy közös platformon.

A párisi román követ Millerandnál

Páris, március 28. (Rador.) Antonescu, az új párisi román követ tegnap kihallgatáson jelent meg Millerand francia köztársasági elnöknel, akinek bemutatatta akreditáló levelét. Tolmácsolta Ferdinand királynak üdvözlését.

— Örömmel tölt el az a tudat — mondotta Antonescu — hogy a háboru után Franciaországgal együtt működhet Románia a béke érdekében. Boldog vagyok, hogy együtt dolgozhatom a francia kormánnyal Románia érdekében, mert hiszen a két ország érdekei azonosak. Románia szövetségeseivel: Csehszlovákiával, Lengyelországgal és Jugoszláviával mindig Franciaország oldalán lesz és támogatni fogja Franciaországnak Európa konszolidációjára irányuló minden törekvését, a nemzetek szolidaritása és békeszerződés teljes végrehajtása alapján.

Millerand válaszában a következőket mondotta: Franciaországnak legszentebb célja az, hogy a béke eredményeit biztosítsa s ebben a kérdésben a francia kormány együtt fog működni a párisi román követtel. Célunk Európa gazdasági helyzetének teljes végrehajtása alapján. Ezután Millerand megemlítette Franciaországnak Romániával szemben levő ösztököléseit. A közös kultúra az — ugymond — amely megerősíti a két ország közös munkáját. Boldog vagyok, hogy együtt dolgozhatom a román, jugoszláv, cseh és lengyel népekkel és ezeknek a szövetsége velünk együtt örökdió Európa békeje felett.

Rabló

Bihari ut bíróságó általnak.

Az Uj

A múlt századvélethez a világ elevelend bíróságí tárgya szomorú külső tatott le a koltest hadbírósi nyitotta meg ezredes elnök. dr. királyi ügyiratot, amely társai a bihari rablóbandát al után hónapok rettegésben a

Egész lege Giuró Ráfel s tudatban csak élt. A vádat ködséit is. társaság nappan, koiduló magukat és b sebb gazdákh

Egy túl és kértek mind nekik, ott me tovább álltak. Aki azon mizsnát, anna maga ellen a lycare rendsz visszatértek, és a feljédt

Erre term küls követk ték volna, ho az ádozatok markában v Azok pedig Balog János ján hasonló nekülni akart ték puskatuss ták aztán, a szóros esontt háziakat leszkást, ugy ho tönkre tettek mint egy ol egész kenyere cédulára: „I karaj kenyere

Egy mási uton egy sze Andráş földé Giuró Ráfel rem és nagy kéri a gazdá kerére. Veres a kifogással, lovak kifárad meg van ra utastította a szónelkül fu csak lépésben nak kőnyü szekeret.

Veres An lett figyelme lépésnyire a ber fejlődik utját. Nem l ket és azt se dékkal jönne ugyan, de to emberek köz tulról előkap szer a levegő vet a gazdá parancsoltak

Veres esa rói, amikor emelt hango det, vagy a gazdának al át akarta ad volt elég.

— Akko — kiáltott

— Mit buzát talán.

— Epen — És megr már elaléit kezdte le a Mikor az

Rablóromantika

Bihari utonállók a had-bírósgon. Akik tüzet kiáltanak. „Pénzedet vagy lányodat!”

Az Uj Kelet tudósítójától.

A múlt század betyárromantikája, a távlatból szép és érdekes betyárvilág elevenedett fel újra a mai hadbírósgon tárgyaláson, amelyet néhány szomorú külsejű katona ellen folytatott le a kolozsvári hatodik hadtest hadbírósga. Dél előtt tíz óra körül nyitotta meg a tárgyalást Radulescu ezredes elnök. Utána Joan Petrescu dr. királyi ügyész olvasta fel a vádiratot, amely szerint Giuró Rafel és társai a bihari hegyekben fegyveres rablóbandát alakítottak, amellyel azután hónapokon keresztül tartották rettegésben a környék lakosságát.

Egész legendasorozat fűződik már Giuró Rafel személyéhez, aki a köz tudatban csak mint „rabló Gyuró” él. A vádirat ismerteti a banda működését is. Így elmondja, hogy a társaság nappal bent járt a falvakban, koiduló rokkantoknak adták ki magukat és bekopogtatták a tehetősebb gazdákhöz, alamizsnáért.

Egy táj élett, vagy néhány leit kérték mindössze. Ahol megadták nekik, ott megpihentek kissé, azután tovább álltak és sohasem mutatkoztak. Aki azonban megtagadta az alamizsnát, annak jaj volt, az kihívta maga ellen a végzetét. Ezekre a helyekre rendszerint még aznap éjjel visszatértek, kopogtatták az ablakon és a feljédt háziak fülébe tüzet kiáltottak.

Úrra természetesen fejtelten menekülés következett, de mire észrevették volna, hogy család történt, már az erdőszélek rendszerint a rablók markában várták sorsuk eldőlését. Azok pedig kegyetlenek voltak. Egy Balog János nevű gazdának tanyáján hasonló eset történt és ott a menekülő akaró Balogot úgy megverték puskatussal, hogy hónapokig ápolták azután, amíg begyógyult a többszörös esontörése. Mikor pedig a háziakat leszerelték, feldúlták a lakást, úgy hogy majdnem mindent tönkre tettek, de nem vittek el mást, mint egy oldal szalonnát és egy egész kenyert. Azután felírták egy cédulára: „Így jár az, aki sajnálja a karaj kenyeret.” És eltávoztak.

Egy másik alkalommal az ország-uton egy szekér jött, amelyen Veres András földmivelő és a lánya ült. Giuró Rafel egyszer csak előtűnt terem és nagyon alázatos hangon megkéri a gazdát, hogy venné fel a szekere. Veres András azonban azzal a kifogással, hogy messziről jött, a lovak kifáradtak, mert a szekér is meg van rakva gabonával, visszautasította a rabló kérését, amire az szőnelkül futásnak eredt. A lovak csak lépésben mentek és így Giurónak könnyű dolga volt megelőzni a szekert.

Veres András egyszer csak arra lett figyelmes, hogy mintegy kétszáz lépésnyire a szekér előtt öt-hat ember fejlődik fel, hogy elállja a szekert útját. Nem látta tisztán az embereket és azt sem tudta, milyen szándékkal jönnek és azért kíváncsian ugyan, de tovább hajtott. Mikor az emberek közvetlen közelébe ért, hátulról előkapták a fegyverüket, egyszer a levegőbe löttek, aztán a csövet a gazdának szegezve, megálljt parancsoltak.

Veres csak ekkor ismerte fel Giurót, amikor közvetlen eléje állt és emelt hangon kiáltotta. „A pénzedet, vagy a lányodat visszük el.” A gazdának alig volt néhány leije, azt át akarta adni, de Giurónak ez nem volt elég.

— Akkor a lányodat visszük el — kiáltott rá.

— Mit csináljak? Vigyetek el buzát talán.

— Épen majd azt fogjuk cipelni! — És megragadta a réműlettől mármár elalélt lány karját és huzni kezdte le a szekérről.

Mikor aztán látta a kétségbeesett

embert és az alélt lányt, kacagott egyet, elengedte a lányt és futyentett a társainak.

— Most pedig le fogod dobni a zsákokat és viszel minket kocsikázni.

Es ugy is történt. Több mint egy félóraig hajtattak, aztán elengedte Verest, aki másnap már jelentést tett a csendőrségen az esetről.

A terjedelmes vádirat felolvasása után kihallgatták a vádlottakat. Tagadják a terhükre rótt bűncselekmények elkövetését és azzal védekeznek, hogy a kérdéses napon nagyrészt kórházban volt. Giuró elmondja, hogy a kocsijelenet nem így történt. Ő többemagával felkészkedett és Veres fel is vette. Az uton aztán valami felett összeszólkalkoztak és ezért le akarta őket dobni. A falu határában leszállottak és elváltak. Semmi mást nem csináltak. A vádlottak kihallgatása után a tárgyalást elnapolták, mert a megidézett károsultak nem jelentek meg.

A parlament első ülése

Az Uj Kelet tudósítójától.

Hétfőn délután a törvényhozó testületek megtartották az első formális ülésüket.

A kamara

ülését Orleanu nyitotta meg d. u. 3 óra körül. A miniszterek közül jelen voltak: Bratianu Jonel miniszterelnök, Angelescu, Sassu, Bratianu Vintila, Marzescu, Florescu, Banu és Cosma.

Az ellenzéket Jorga, Madgearu, Pop-Csiesó, Popovics Mihály és Lascu Demeter képviselik.

A Ház első ténykedése sorshuzás volt a mandátumigazoló bizottságok megalakítására. Ezután a bizottságok megkezdtek munkájukat.

A legközelebbi ülés kedden délután lesz.

A szenátus

elnöki székét Ferechide foglalta el, aki szintén 3 óra körül nyitotta meg az ülést, Constantinescu és Mosoiu tábornok-miniszterek jelenlétében. Ferechide köszönetet mond korelnökké választásáért. Hangsúlyozza, hogy az ország nehéz időket él át, de le tudta azokat győzni. Románia életével fejezi be beszédét.

Ezután megválasztották a jegyzőkart: Pacurariu erdélyi, Cotlarciu bukovinai, Tomow beszarabiai és Purcareanu regábeli szenátorok személyében, majd sorshuzással megválasztják a szekciókat, a mandátumok igazolására.

Az ellenzéki pártok

a parlament ülésein, amíg a mandátumok kisorsolása tart, csak egy-egy képviselővel vesznek részt. Tegnap este újabb pártértekezletek voltak a követendő taktika megbeszélésére.

A „Viitorul” — a kormány felhivatalosa — hosszasan foglalkozik a pártértekezletekkel. Az erdélyi nemzeti párttal kapcsolatban elégtétellel állapítja meg, hogy a párt jelentékeny része a parlamenti aktivitás mellett emelt szót s nagy politikai hibának tartja az ellenkező nézetet, annál is inkább, mert a passzivitás hívei is kénytelenek lesznek álláspontjukat fentartani.

Ugyanezt hangoztatja a lap a parasztpárt értekezletével kapcsolatban és dicséri Stere Constantint, aki erélyesen állást foglalt a parlamentből való kivonulás ellen.

Megsemmisítenek tizenkét erdélyi liberális mandátumot

A kormány részéről a nemzeti pártnak teendő engedményekkel kapcsolatban a „Lupta” parlamenti tudósítója kormánypárti körökből azt az értesítést nyerte, hogy 12 erdélyi liberális képviselő mandátumát meg fogják semmisíteni.

Goga Octavian nyilatkozott a „Dimineața”-nak és többek között kijelentette: nem tartja valószínűnek a két párt megegyezését, mert a nemzeti párt a liberális párt-hoz áll legközelebb elvi programjával. Hivatkozott Goga a nemzeti párt jobb szárnyára, amelynek élén Goldis László és Pop-Csiesó István állanak és amelynek hangulatát és felfogását a volt művészeti miniszter jól ismeri.

Mihalache a királynál

Ezzel szemben a nemzeti párt és parasztpárt a legtöbb kérdésben már megegyeztek. Most megkezdik az

nyek elkövetését és azzal védekeznek, hogy a kérdéses napon nagyrészt kórházban volt. Giuró elmondja, hogy a kocsijelenet nem így történt. Ő többemagával felkészkedett és Veres fel is vette. Az uton aztán valami felett összeszólkalkoztak és ezért le akarta őket dobni. A falu határában leszállottak és elváltak. Semmi mást nem csináltak. A vádlottak kihallgatása után a tárgyalást elnapolták, mert a megidézett károsultak nem jelentek meg.

aktiv parlamenten kívüli munkát, amelyben az első lépés: az uralkodó felvilágosítása a való helyzetről.

Az „Adeverul” jelentése szerint Mihalache, a parasztpárt vezére néhány nap múlva audiencián fog megjelenni a királynál, mely alkalommal memorandumot nyújt át a Felségnek. Ebben ki fogja fejteni a párt elveit, amelyek legkevésbé sem forradalmiak, mint a hogyan ellenkező oldalról azt feltüntetni igyekeznek.

Bratianu Jonel megy Genuába

Az „Adeverul” jelentése szerint Bratianu miniszterelnök minden ellenkező hír dacára személyesen megy Genuába. Csak az nem bizonyos még, hogy a konferencia megnyitása előtt utazik oda, vagy azután. Duca külügyminiszter mekinevezte a technikai szakértőket, akik a miniszterelnököt utjában elkísérik. A delegáció tagjai ugyanazok, akik a belgrádi konferencián képviselték Romániát.

Kurt Blumenfeld Aradon.

A zsidó előadásából Kolozsvárott már jól ismert nagynevű német-zsidó író, Kurt Blumenfeld, a Keren Hajjeszód érdekében vállalt erdélyi körúti során március 22-án Aradra érkezett. Az aradi zsidó hitközség méltó fogadtatásban részesítette, az illusztris vendéget, hivatalosan a saját vendégnek tekintette és előadásai részére a templomot rendelkezésére bocsátotta. Pénteken este, dr. Vágvolgyi aradi főbíró, a hitközség nevében, a templomban, szószékről üdvözölte Kurt Blumenfeldet és üdvözölő beszédében kiemelte, hogy az aradi zsidóság a Keren Hajjeszód ügyét mint általános érdekű nagy zsidó akciót, pártnyalatra való tekintet nélkül magának tekinti. Az üdvözölő beszéd után Kurt Blumenfeld lépett a szószékre és másfél óránt tartott hatalmas beszédében ismertette a pelesztinai zsidó nemzeti otthon jelenlegi helyzetét és a Keren Hajjeszódot, mint az újjáépítés egyetlen eszközét. Másnap, szombaton délután a hitközség képviselőtestülete ülést tartott, melyen Arad zsidóságának színe-java megjelent. Itt tartotta meg Kurt Blumenfeld második előadását. Előadása mély benyomást tett a jelenlétokra és és biztosra vehető, hogy hatásképpen már a közeli napokban megkezdődik, az aradi Keren Hajjeszód akció. Kurt Blumenfeld legközelebbi előadásait Temesvárott tartja meg, ahova már vasárnapon el is utazott. Április 9-én az aradi hitközség rendezésében Kohn Sári kisasszony, a berlini iroda kiküldöttje előadást fog tartani Aradon „A zsidó nő munkája” címmel.

— Meghosszabbítják a lakásbérleteket és felemlik a bért. Bukaresti munkatársunk jelenti: Az igazságügy-minisztériumban működő országos lakásbizottság legutóbb tartott ülésében elhatározta, hogy a most összeülő parlament elé a következő javaslatot terjeszti: hosszabbítsák meg a lakbérleti szerződéseket újabb három évvel, a lakások bérét emeljék fel az 1916. évi bér háromszorosára, az üzemhelyiségek bérét ugyanez év bér ötszörösére, a tulajdonosok, akik már 1916-ban is rendelkeztek a házzal, költöztethessék ki lakóikat, amennyiben ők maguknak nincsen lakásuk és a kilakoltatottaknak más lakást tudnak adni. A bizottság javaslatát a parlament még husvét előtt letárgyalja.

PILPUL

(*) *Jogrendet követel Magyarországon az ellenzék.* Követeli, a kurzus adja vissza az ország nyugalmát, amelytől megfosztotta. Bethlen, aki úgy érzi, hogy mindezt most ő rajta keresi az ellenzék, úgy tesz, mintha csodálkoznék. Hát lehet azt visszakövetelni és lehet azt visszaadni? Amit Hódmezővásárhelyen, ahol korteskedni járt, erről a dologról elmondott, az körülbelül úgy hangzik, mint amit egy zsidó mondott valamikor egy igen karakterisztikus adoma szerint. Ezt a zsidót azzal vádolta meg egy másik zsidó a bíróság előtt, hogy egy cserépfazekat, amelyet tőle kölcsönbe kért, törött állapotban adta vissza. A zsidó erre így védekezett: először: nem is igaz, hogy a szomszéd egy cserépfazekat kölcsönbe adott. Másodszor: ez a fazék már akkor is össze volt törve, mikor ide adta. Harmadszor: én ezt a fazekat úgy adtam neki vissza, hogy még csak egy repedés se volt rajta. Hát a jogrendet se követelje a magyarországi ellenzék. Mert először: a kormány soha se fosztotta meg ettől az országot. Másodszor, mikor elvette tőle, az már össze volt törve. Harmadszor: már régen vissza is adta az országnak, mégpedig nagyon jó állapotban.

(*) *Bethlen a parlamentet is megvédte Hódmezővásárhelyen.* Az ellenzék azzal vádolta meg Bethlen nemzetgyűlését, hogy semmit se alkotott. Bethlen felháborodással utasítja vissza ezt a rágalmat. Hogy a nemzetgyűlés semmit se alkotott? Már hogyné alkotott volna. Itt van például az internálási rendelet, amelyet felfüggesztett. Ez semmi? És milyen jól fűggesztette fel. Az internálási táborok ugyanis megmaradtak és most rendelet nélkül küldik oda a destruktívokat. Aztán a cenzurát is felfüggesztették. Mindenki azt írhat, amit akar, de ha olyant ír, ami kurzusnak nem tetszik, börtönbe vetik, ami nagyon helyes. Mert a haladás csak a sajtószabadságot követeli, de az írók szabadságát nem követeli. Azonkívül még másokat is felfüggesztett a kurzus nemzetgyűlése. Bethlen fel se tudta sorolni a sok alkotást és a numerus clausust, a botbüntetést pedig meg sem említette. A mozik elkomunizálását sem. Ezek az alkotások a grandiózus alkotások mellett nyilván eltörpülnek és meg se érdemlik, hogy szót vesztegesen rájuk a kitünő államférfi.

(*) *Amerika meg akarja menteni Németországot és mindenféle nyomást gyakorol Franciaországra, hogy elfojtsa nemzetgyűlését.* De a genuai konferenciára nem megy el, pedig a gazdasági krízist ott kell megoldani. A konferencián megint csak Franciaország fogja érvényesíteni az akaratát. Eljön majd az ő két igazságával, a jóvátétellel és a sovinizmussal és mint az állami rezon legfenségesebb műremekét csodálhatja meg a világgal. Hát csak ugy ne járjon, mint az a két hirtelen meggazdagodott vállalkozó, akik nagyon sóvárogtak társadalmi tekintély után és módot kerestek arra, hogy az ury társaságot magukhoz invitálhassák. Lefestették hát magukat a leghíresebb festővel, a két képet a falra akasztották és nagy ünneppélyességgel bemutatták a társaságnak. Kritikusokat is meghívtak, köztük a legismertebbet. Ez nézi-nézi a két milliost, akik úgy lógtak a falon, mint a latrok. Aztán nézte az üres helyet a két kép között. Feltűnően sokáig nézte az üres helyet.

— Mit keres ott? — kérdezte kíváncsian a milliomos házigazda.

— Keresem, hol van ezek között a megváltó.

A genuai konferencián is az üres helyet fogja nézni a világ. Látni fogja a francia sovinizmust és a jóvátétel dogmáját és kérdezni fogja: a két lator között hol van a megváltó?

— *Skarlátjárvány Bukarestben.* Bukaresti munkatársunk jelenti: A fővárosban skarlátjárvány lépett fel, amely eddig nyolcvannégy megbetegedést okozott. Az egészségügyi hatóságok erélyes óvintézkedéseket tettek a járvány terjedésének megakadályozására.

HIREK

— ELŐFIZETŐINKHEZ. Az Uj Kelet kiadóhivatala felkéri azokat az előfizetőket, akiknek előfizetése lejárt, vagy március 31-én jár le, hogy az előfizetési díjat haladéktalanul küldjék be, nehogy lap szétküldése fennakadást szenvedjen. Megnövekedett lapunk előállítására igen nagy áldozatokat követel, ezzel szemben azt kérjük olvasóközönségünkötől, hogy a lap adminisztrációját az előfizetési díjak pontos beküldésével támogassák.

— Ujvári Péter írói jubileuma. Harminec éves írói és újságírói pályája fordulójához ér ezidén Ujvári Péter. Harminec éve, hogy az irodalomban szatirikus finom írásaival, a publicistikában merész, gondolatokban bővelkedő, könnyed, biztos és választékos stílusával feltűnt. A fiatal szegedi újságíró a magyar literatura delölőjén nemhogy megtartotta, hanem fejlesztette és előre vitte kiváltságos tehetségével azt a szabadelvűséget, amely az akkori Magyarországot képes volt igyekezett a művelt nyugat eszméisébe. Ahol a haladást, ahol a szabadságot, ahol a rátermettség érvényesülését gátló tüneteket észlelt, ott a tiszta lelki emberek fölényével ostromozott. Szépirodalmi munkásságában a fonáksgy gyors és biztos megállapítás megmaradt akkor is, amikor az évek filozófiai nyugalma a bölcsesség aranyzálatát hímizte Ujvári ragyogó költészetébe. Nemzsidó tárgyú írásaiban is zsidó szívet lüktet; zsidó alkotásaiban legtöbbször az asszimilánsra vetíti páratlan humorát és ötletességét. A nagy zsidó írók java kínesei csillognak még Ujvári Péter írásaiban. Az Erdélyi és Bánáti Újságírók Szervezete utóbbi ülésén elhatározta, hogy Ujvári Péter jubileumát a maga ünnepének tekinti és szerkesztőségközi bizottságot küldött ki a jubileum részletes megbeszélésére. A zsidóság természetesen a nevezetes fordulót szintén méltón fogja megünnepelni.

— Jubiláló főrabbi. Gyulafehérvár jelentő tudósítónk: A napokban ünnepli hetvenéves jubileumát Fischer Sándor, a gyulafehérvári puritán jellemű, nemes életű tudós főrabbi. Fischer Sándor a tolnamegyei Regőn született és tanítványa volt Pozsonyban a híres Chaszam Szofernek, majd Kismartonban dr. Hildesheimernek, aki később Berlinbe került és ott ortodox rabbiszemináriumot létesített. Tanulmányait Fischer Sándor Németországban fejezte be, ahol egyetemi tanulmányokat is folytatott. Először Münchenben az ottani ortodox imaegyesületnél vállalt rabbi állást, majd hosszabb ideig Hamburgban mint tanár működött. Francia nyelvet adott elő. 1891-ben a gyulafehérvári hitközség meghívta rabbiának és azóta a hívők nagy meglepetésére itt működik. Tavaly ősszel ünnepelte a gyulafehérvári papságának harmincadik évfordulóját. Fischer Sándor a régi vágású ortodox rabbi nemes típusához tartozik. Jamborsága és talmudi tudása párosult klasszikus világi műveltségével. Talmudikus tanulmányai kötetekre ragyognak, amelyek különböző folyóiratokban láttak napvilágot. Műveit most rendezte sajtó alá. Fischer Sándor mint szónok is egyike a legkiválóbbaknak, leginkább német nyelven beszélt, de felkérésre magyar szónoklatokat is tartott. A királyi pár legutóbbi gyulafehérvári tartózkodása alkalmával francia nyelven üdvözölte őket. A jubiláló főrabbi edesatyja dr. Fischer Tivadarnak, a Zsidó Nemzeti Szövetség elnökének.

— A kormány nem akarja leszállítani a tisztikar fizetését. Bukarestből jelentik: A „Viitorul“ mai száma cáfolja azon híreket, hogy a kormány szándékában volna a tisztí fizetések leszállítása. Ép ellenkezőleg, a kormány legfőbb törekvése a tisztikar életmódjának lehető javítása.

— Károly exkirály érdekében Lehár ezredes tárgyal. Budapestről jelentik: A „Virtut“ mai száma azt a hírt közli, hogy Lehár ezredes Prágába érkezett és a csehszlovák kormánnyal tárgyalásokat folytat Károly exkirály érdekében.

— Alfred Nossig a bolsevizmusról és a zsidóságról. Alfred Nossig, a közismert berlini német zsidó író, Bécsben sorozatos felolvasásokat tartott az oroszországi bolsevizmusról. Március 14-én a bolsevizmusnak a zsidósághoz való viszonyáról olvasott fel. Megállapította, hogy azt a tényt, hogy az orosz népbiztosok között néhány zsidó is, — jobban mondva ex-zsidó is van, általánosságban félremagyarázzák. Az előadó rávilágított arra, hogy a szovjeturalom bizonyos mértékig céltudatosan vonja maga köré a zsidó származású egyéneket és ezzel nemcsak azt akarja elérni, hogy a zsidókat megnyerje a bolsevik eszmének, hanem főleg azt, hogy az oroszországi állapotok tényleges előidézőit szem elől tévesztse. A legutóbbi évek során azonban nyilvánvaló lett, hogy a zsidó származású bolsevik vezetők nemcsak formailag, de lényegében is megtagadják a zsidóságot, sőt hogy éppen ők azok, akik különös hajlandóságot és energiát mutatnak a zsidóság zaklatásában és üldözésében. Mindezek következtében éppen nem csodálatos, hogy az oroszországi zsidók ellentállnak a bolsevik tendenciáknak és vezetőiknek. A mai Oroszország közállapotából megállapítható, hogy nem a bolsevizmus a zsidók eszköze, hanem a zsidókat akarja eszközül fölhasználni a bolsevizmus. Nossig előadását számos előkelő politikai egyéniség, közöttük sok külföldi diplomata is feszült érdeklődéssel hallgatta végig.

— Postaösszeköttetés Románia és Bulgária között. Bukaresti munkatársunk jelenti: Románia és Bulgária postai megbízottai április első napjaiban érkeztek létre jönnek össze Bukarestben, hogy a két ország között a postai összeköttetés kérdését megbeszéljék. Hír szerint ez alkalommal véglegesen rendezni fogják a román-bulgár postai forgalmat.

— Nem vonták meg a kolozsvári egyetemről a diplomakiadás jogát. Bukaresti munkatársunk jelenti: A „Gazeta Transilvaniei“ egyik legutóbbi számában és nyomán az „Universul“ban is az a hír jelent meg, hogy a közoktatásügyi minisztérium megvonta a kolozsvári egyetemről a diplomakiadás jogát. A minisztériumban ezzel szemben kijelentik, hogy semmiféle jogvisszavonásról nincsen szó és a miniszter csak arra kérte a kolozsvári egyetemet, hogy diplomáit ezentul a miniszter aláírásával és csak a minisztériumi regisztratúrába való bevezetés után adja ki.

— Délafrika miniszterelnöke a palesztinai zsidó nemzeti otthonról. A J. C. B. kérdést intézett Smuts generálhoz, Délafrika miniszterelnökéhez, a palesztinai zsidó nemzeti otthon ügyében. Smuts generális neve még abból az időből ismeretes, mikor a jóvátételi bizottság élén mint Nagybritánia képviselője Magyarországért járt. Jelenleg Délafrika miniszterelnöke és mint az angol államtanács egyik legtekintélyesebb tagjának, döntő befolyása van a brit birodalom gyarmatügyeiben. A miniszterelnök, a hozzá intézett kérdésre államtitkársága útján válaszolt. A válasz szövege így hangzik.

„Smuts generális mindig erősen és aktív részt vett a palesztinai zsidó nemzeti otthon érdekében kifejtett munkákban, amit egyébként Weizmann elnök ur kellően bizonyíthat. A legutóbbi időben a délafrikai cionista szervezet évi konferenciájának alkalmát is fölhasználta Smuts generális, hogy a konferenciához „következő ülvözlő iratot” intézze: Állandó törekvésem, hogy Nagybritánia politikájában, a palesztinai zsidó otthon politikáját erősítsem. Ez a törekvésem és akaratom soha se fog gyöngülhni. Remélem, hogy a délafrikai cionista szervezet is minden erejét és befolyását latba veti, hogy a zsidó Palesztina fölépítését előbbre vigye és hogy ezzel a politikával egybehangozva, mindenben támogatni fogja a központi cionista vezetőiség törekvéseit.“

* Estélyekre frakkot kölcsonzők mérsékelt kölcsondíj mellett. Érkezni lehet egész nap Dézsma-utca 10 alatt.

— Bombát dobtak a ruszcuki rendőrprefektus házára. Bukaresti munkatársunk jelenti: Vasárnap este Bildireff ruszcuki rendőrprefektus házára, amikor a prefektus odahaza tartózkodott, ismeretlen tettesek két bombát dobtak. Az egyik, amelyik a kertbe esett, nem okozott kárt, a másik azonban összerombolta a folyosót. Emberéletben nem volt áldozat. A nygmozás a bombavetőket után megindult.

— Estélyek a vidéken. Nagyenyeden a március 2-án megalakult Nőegylet, március 16-án sikerült estélyt rendezett, melynek műsorán héber szavaltat, előkép, zeneszámok, tánc és magánszámok szerepeltek. A rendezésben dr. Erdős Jenőné, Rácz Simonné, Fenichel Lázárné és Berkovics Béláné fáradoztak. Március 19-én

a **gyergyószentmiklósi „Ivria“** kulturális egyesületnek volt szépen sikerült estélye. A hőesség miatt utközben rekedt Giszkalay János helyett dr. Klein Vilmos titkár tartott rövid bevezetőt. Kanner Slomo jiddis dalai, Weiszpfeiler Piroška brassói zongoraművész, Fritz Thaler hegedűművész és D'Arin operanékes magánszámait nagy tetszést arattak. Rajda Béla két verset szavalt, Morris Rosenfeld: Könnycseppmilliomos és Giszkalay: A ház című költeményét adta elő. Fruchter Mancsi frenetikus sikert aratott a „Cion rózsája“ és a „Dort, wo die Zeder“ elnevelésével, aki több kuplét is előadott nagy hatással. Ligeti József óhéber zenére gyönyörű táncjeleneteket adott elő. Az estély jóvedelmének egy részét a Tarbutnak juttatják.

Dés zsidó asszonyai március 18-án rendeztek jelmez purimünnepélyt, melyen a város egész társadalmának színejeva, nemzetiségre való tekintet nélkül megjelent. A fényes siker érdekében Weinberger Samuné, az Izraelita Jótékony Nőegylet elnöknője, dr. Berkes Salamonné, Szörényi Andorné, Fenyő Béláné, Holländer Károlyné, dr. Harnik Géza és Bernstein József fejtett ki fáradhatatlan tevékenységet.

A **petrozsényi helyiesoport** március 21-én nagysikerű műsoros estélyt rendezett. Sorozatos bibliai előképek: Rebekka a kútnál, Jákob álma, Faraó lánya megtalálja Mózes nyitották meg a műsort. Stelescu Leo, Cosbuc: Psalm című versét szavalta el. Dr. Halmos Brunóné két zongoraszámot, Hunyadi Andor zsidó verseket adott elő osztatlan tetszés mellett. Blum Frida és Klopót Berta bájos rokokótáncot jártak, melyet kétszer kellett megismételniük. Nagyhatású volt a „Menekékház“ című humoroszk. Wiesel Sándor énekszámát s Papp Margit, hét éves művésznő, klasszikus táncát megérdemelt sikert arattak. A jelentékeny tiszta jóvedelemből 40 százalékot a helyiesoport magának tart meg, a többit a petrozsényi állami liceum internátusa, a Tarbut, a cluji zsidó Menze s a petrozsényi szegények között osztják fel.

Nagyon szépen sikerült estélyt rendezett március 26-án **Egeres** zsidósága az állami iskolában. A műsort a Hatikával nyitották meg. Korach Ernő szép szavaltata után Gandinet egyfelvonásos vigjátéka „Valami hibája van“ került színre, melynek szereplőit Stein Lajosné, Rendel Irén, Kincses József és Rendel Jenő alakították nagy ügyességgel. Fülöp Irén hatatosan szavaltta el J. L. Gordon: „Oroszlán torkában“ című versét. Négy kislány bájos táncszáma után a műkedvelők Vécsey Nagy Dezső, az egeresi keresztény gyógyszerész zsidó-tárgyú pompás egyfelvonásos énekes paródiáját, Ráchelt, mely frenetikus hatást ért el. A szereplők: Rendel Irén, Fülöp Bella, Rendel Jenő, Fülöp Ernő és Blau Bernát osztottak a darab megérdemelt sikerében.

— Tilos levélben pénzt küldeni. Bukaresti munkatársunk jelenti: A postai vezérigazgatóság közli, hogy az egyszerű vagy ajánlott levelekben való pénzküldést a legszigorúbban megtiltotta és azok ellen, akik így küldenek pénzt, eljárást fognak indítani. A posta ilyen pénzküldeményekért természetesen semmiféle felelősséget nem vállal.

— Nem lesz zene a kolozsvári kávéházakban. Hosszas huza-vona után néhány napja megegyeztek a bérharcban álló kolozsvári kávéok és cigányok.

Most újabb akadályok teszik lehetetlenné a cigányok zavartalan működését, ugyanis a kávéok április 1-ére felmondták az összes zenészeknek karra való hivatkozással, hogy a pénzügyi reszort felémelte a napi zeneadót 25—50 leiről 80—220 leire. A kávéok nem képesek ezt az igazságtalan és súlyos terhet viselni, inkább beszüntetik a zenét. Romániában egyedül a kolozsvári kávéokat nyitották ilyen módon állítólag a román Opera közbelépése folytán, azzal az indoklással, hogy azért megy rosszul az Opera, mert a zenészkávéházak elvonják a közönséget az Opera látogatásától. Különösen tartanak, ha a kiváló operagyűjtés a kolozsvári cigányoktól féltené az egzisztenciáját.

— A Haggibbor szombat esti bájára lázasan készül Kolozsvár egész zsidó társadalma. A finom izléssel megtervezett meghívókat már széjjelküldték, aki meghívót nem kapott, de arra igényt tart, jelentse be Eisenstädter és Társa Kossuth-utcai szűcsárházában. A szigorúan zártkörű bál a szezon időrendben utolsó, de községeiben legimpozánsabb táncestélye lesz.

— **„Az „Ezra“ zsidó Egyetemi** hallgatók könyvtára, felszólítja mindazon olvasóit, akik 1921 november hó előtt vettek ki könyveket, hogy azokat 1922 március 30-án d. u. fél 2 óra között okvetlenül szolgáltatassák be. Ellenkező esetben kényszerítve lesz a könyvek visszaszerzésére a törvényes lépéseket megenni. Helyiség: Str. Avram Jancu (Petőfi-u.) 18. sz.

— Hova került a moszkvai román arany. Bukarestből jelentik: A lapok jasi táviratot közölnek, mely szerint ott Oroszországból érkeztek utasok beszéltek, hogy a moszkvai kirakatokban ékszereket láttak, amelyek a román állami kincsekkel együtt kerültek Moszkvába s a román állami pecsétet viselik.

— Egy magyar népbiztos, aki nem akar Oroszországba menni. Pozsonyban jelentik: A legújabb kommunista fogolytransporttal Pozsonyba érkezett Kalmár Henrik, a magyar szovjetkötársaság német népbiztosa. A transportot a pozsonyi állomáson Wittich cseh szociáldemokrata képviselő fogadta. Kalmár kijelentette, hogy nem szándékozik Oroszországban letelepedni, hanem kérni fogja a cseh állampolgárok sorába való felvételét. Wittich, a kérés teljesítése ügyében közben fog járni a pozsonyi kisebbségi és a prágai belügyminisztériumban.

— Megint hullát fogtak a Szamosban. Kolozsváron az utóbbi időben félucat hullát fogtak ki a vizből. Hétfőn este újabb holttest került elő a Szamosból. A malomgátnál fogták ki. A helyszínen kiszállott rendőri bizottság megállapította, hogy a halott Adorján György 38 éves monostori földműves. A hulla fején több kisebb sérülést talált a rendőrorvos, aki nem tartja kizártnak, hogy Adorján gyilkosságnak esett áldozatul.

— Expresszionista képkiallítás is lesz a zsidó egyetemi hallgatók csüförtök esti bálján, amelyet nem a Központi Szállodában, mint azt a meghívók tévesen tartalmaztak, hanem a Newyork étterem és kávéház összes termeiben tartanak meg. A bál iránt óriási az érdeklődés.

IFJU KELET

Zsidó Ifjusági havi folyóirat.

Előfizetési ára egész évre

80 Lei

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj, Calea Reg. Ferdinand 48.

Cseh

Varsó, n lapok jelent Lengyelországot létesült. A cáfolják.

SE

Az Univer Eldöntött mérkőzés

Kolozsvár közönsége a kolozsvári cius 26-án egyetemi eredménye azonban a hétfőn kész fantasztikus kalmat, an lezsvári eg elkövette a hogy a nem vitt hanem az gyorsvonal leutazó sz román főisk vezetőjére. vizsga m ezelőtt lek éleget a fe

— Sportk tudósítás e tekintették jogosultna ségi bíró t stnylették esapatának sérüléseket erőszkoska gátlól. Ki Universtit le emberté A mér lepetésre 1 A vezető és az Un a második tudott kie

Elmára ülése. A március 27 ülése elt tartandó le igazolási é szik tárgya elbírálás a Szilágyi 8 pont 500 Szegm

enyeden, a április 2-án tét a tavas enyedi TK tavaszi for zést saját körülmény közönségét nyei arra a NTK ve básu tribi kényelmes sportkedve elkészítetté folyamán r kalatokat. del Arnold

Kiérták váradi Atlé kiirta érde elnökének, kére rendsz amelyen a nagyváradi A serlegmé április 5-én patok az mennyien legért meg Nagyvárad a bajnoksa közésokban

Nagyvá Az 1922 é

Cseh-lengyel katonai konvenció

Varsó, március 28. (Lux.) Külföldi lapok jelentései szerint Csehország és Lengyelország között katonai konvenció létesült. A lengyel lapok a hírt erősen cáfolják.

SPORT

Az Universitatea Bukarestben Eldöntetlen maradt az első mérkőzés. A római olimpiád előjátéka

Az Uj Kelet tudósítójától

Kolozsvár és egész Erdély sportközönsége lázas kíváncsisággal várta a kolozsvári Universitateának március 26-án Bukarestben, a főváros egyetemi csapatával történt mérkőzése eredményéről szóló tudósítást, amely azonban úgy vasárnap este, mint hétfőn késett. A tudósítás elmaradása fantasztikus kombinációra adott alkalmat, annál is inkább, mert a kolozsvári egyetemi csapat vezetősége elkövete az a megfontolatlanúságot, hogy a nagyfontosságú mérkőzésre nem vitt magával képesített bírót, hanem az utolsó percben a bukaresti gyorsvonattal a brassói bíróságára leutazó szövetségi bírót kérte fel a római főiskolai olimpiád előjátékának vezetésére. Természetes, hogy a bíróság megtagadta a kérését, mert a bíróság megtagadta a kérését, mert a bíróság megtagadta a kérését...

Sportkörökben a mérkőzésről szóló tudósítás elmaradását rossz omennek tekintették és ez a feltevés utólag jogosultnak is bizonyult. A szövetségi bíró távollmaradását érzékenyen érezték meg a kolozsvári egyetem csapatának játékosai, akik súlyos sérüléseket szenvedtek a durván és erőszakosan játszott bukaresti kollégáiktól. Különösen Deutsch Pált, az Universitatea kitűnő háttvédét rugták le embertelenül.

A mérkőzés egyébként nagy meglepetésre 1:1 eldöntetlenül végződött. A vezető gólt Bukarest szerezte meg és az Universitatea Tirlea révén csak a második félidőben, tizenegyesből tudott kiegyenlíteni.

Labdarugás

Elmaradt a Comitetul Regional ülése. A kolozsvári kerületi bizottság március 27-ére kitűzött rendes heti ülése elmaradt. Az április 3-án tartandó legközelebbi ülésen az új igazolási és fegyelmi szabályokat veszik tárgyalás alá. Ekkor kerül érdemi elbírálás alá az MTK felelőssége is a Szilágyi szerepeltetése miatt levont 8 pont ügyében.

Szezonnyitás Nagyenyeden. Nagyenyeden, a megejtett sorsolás szerint április 2-án veszi hivatalosan kezdetét a tavaszi sportszezon. A Nagyenyedi TK reorganizált csapata a tavaszi fordulón a legtöbb mérkőzést saját pályáján játsza le. Ez a körülmény, valamint Nagyenyed sportközönségének folyton fokozódó igényei arra az elhatározásra készítették a NTK vezetőségét, hogy nagyszabású tribün felépítésével nyújtsanak kényelmes ülőhelyeket a nagyenyedi sportkedvelőknek. A terveket már elkészítették és még a tavaszi szezon folyamán megkezdik az építési munkálatokat. A NTK futballügyeit Teindel Arnold intéző irányítja.

Kiírták a Pásztor-serleget. A Nagyvárad Atlétikai Club az 1922 évre is kiírta érdemekben gazdag ügyvezető elnökének, Pásztor Bertalannak emlékére rendszeresített serlegmérkőzéseket, amelyen a feltételek értelmében csak a nagyváradai egyesületek vehetnek részt. A serlegmérkőzések nevezési határideje április 5-én jár le. A nagyváradai csapatok az eddigi tervek szerint valamennyien résztvesznek a Pásztor-serlegért meginduló küzdelemben és így Nagyvárad hatalmas sportközönségének a bajnokság mellett, újabb nívós mérkőzésekben lesz alkalma gyönyörködni.

Nagyvárad ifjúsági bajnoksága. Az 1922 évi tavaszi ifjúsági bajnok-

A kormány feloszlatta az erdélyi egységesítő minisztériumot

Tömeges tisztviselő elbocsátások lemondás nélkül. Memorandum a kormányhoz

Az Uj Kelet tudósítójától

A román belpolitikának újabb szenzációja van. Még le sem csillapultak a választási visszaélésekkel felvert hullámok, máris a kormány újabb Erdély-ellenes megnyilatkozásáról kell számot adnunk. Csak tegnap olvastak fel a parlament megnyitásán a trónbeszédet, amely a teljes konszolidáció keresztülvételét ígéri és ma arról értesülünk, hogy a liberális kormány sommás tonon feloszlatta az egységesítő minisztériumot.

Ez a hirtelen történt intézkedés méltán keltett feltűnést és ijedelmet a többi részortban, annál is inkább, mert a pénzügyminiszter ma egy táviratot küldött a kolozsvári pénzügyi felügyelőséghez, amelyben már április elsejére letiltják az egységesítő minisztérium tisztviselőinek fizetését. A távirat, amelyet Ognanovits pénzügyi titkár kapott kézhez a következőket tartalmazza:

A kormány elhatározta, hogy az egységesítő minisztériumot feloszlatta. Elrendeljük azért, hogy az egységesítő minisztérium tisztviselőinek április elsejétől ne folyósítsák a fizetésüket.

Ez a rendelet, eltekintve a politikai vonatkozásától, tisztán a munkaadó és alkalmazott közötti viszonyt illetően is lehetetlen, mert az alkalmazottakat a még fennálló munkatörvény megvédi attól, hogy márcól-holnapra kenyér nélkül maradjon. Az egységesítő minisztériumnak ugyan mindössze négy tisztviselője s néhány kezelőszemélyzete van, ennek dacára az egész belügyi részort tiltakozni fog ez ellen az eljárás ellen.

A tisztviselők memorandummal fordulnak a kormányhoz, amelyben követelni fogják, hogy a tisztviselőket megillető felmondási időre folyósítsák a fizetésüket, vagy pedig gondoskodjanak arról, hogy megfelelő

ságra a nagyváradai egyesületek közül a Makkabea, Törökös, NAC, Egyetértés és Bihorul neveztek be ifjúsági csapatokat.

Felfüggesztették a nagyváradai Egyetértést. A nagyváradai Subcomitetul Regional legutóbbi ülésén felfüggesztette az Egyetértés Sport Egyetlet játékjogát. A felfüggesztésre az adott okot, hogy az Egyetértés nem térítette meg a NAC-nak az őszi szezonban kisorsolt bajnok mérkőzés — amelyen az Egyetértés indokolatlanul nem jelent meg — költségeit. A felfüggesztés sportkörökben nagy feltűnést keltett.

Gácsi itt — Gácsi ott. Két évvel ezelőtt nagy szenzációt keltett sportkörökben, hogy Gácsi Gyula, a budapesti BAK kitűnő centeresátára, aki Nagyváradon a Törökös csapatának volt főerőssége, viharos körülmények között Marosvásárhelyre távozott és az MTK csapata részére kérte igazolását. Az ismeretes „ágy-affer” következtében azonban Csiga kénytelen volt visszavonulni Budapestre, mert a törvényszék ítétele hosszabb „kényszerpihenővel” sújtotta. Az MLSz fegyelmi bizottsága igazoltnak vette Csiga romániai szereplését és engedélyezte a BAK csapatában való szereplését. Gácsi a tavaszi fordulón több díj- és bajnoki mérkőzést játszott régi egylete csapatában. Midőn a tábla a Csigára kiszabott fegyházbüntetést pénzbírságra mérsékelte, híre járt, hogy a kitűnő centeresátár visszatér Marosvásárhelyre, sőt az MTK — bár Gácsi még Budapesten rugta a bőrlabdát — igazolását is kérte a kolozsvári kerületi szövetségtől, amely igen helyesen — elutasította nevezett igazolási kérelmét. Ez az udvariatlan, bár a szabályoknak mindenképpen megfelelő szövetségi döntés úgy látszik kellemetlenül érintette Csigát, aki miután romániai sportkarrierje megszakadt, elhatározta, hogy továbbra is Budapesten marad és a BAK csapatában fog hódolni sportszenvedélyének.

állásban elhelyezkedjenek. Amennyiben ezt a kérelmet a kormány nem teljesíti, a tisztviselők jogaik megvédése érdekében perelni fogják az államot.

Másik oldaláról azért különös a kormány az a lépése, mert hiszen néhány nappal a parlament megnyitása előtt itthon járt Mihali miniszter, aki épen ellenkező információkat adott. Tény az, hogy az egységesítő minisztérium feloszlásának kérdése régebbi idő óta függőben volt, de épen Mihali miniszter legutolsó itthon tartózkodása alatt jelentette ki, hogy a minisztériumot nem oszlatják fel, ellenkezőleg, a többi részortok hatáskörét is ki fogják bővíteni.

Ezekután természetes, hogy a részortok hatáskörének kibővítéséről szó sem lesz, sőt előre láthatólag a közeljövőben nagyon sok tisztviselőt fognak elbocsátani. A tisztviselők körében már most mozgalom indult meg olyan irányban, hogy az esetleges elbocsátások esetén az ilyen lehetőségeket elkerüljék. Ugyátszik azonban, hogy a mozgalom kissé elkésett, mert értesülésünk szerint, a népjóléti minisztérium kolozsvári részortjából tegnap ötven kinevezett hivatalnokot illetve hivatalnoknőt bocsátottak el, minden felmondás nélkül.

A tömeges tisztviselő-elbocsátások már eddig is a legnagyobb mértékben felháborodást keltettek. Ugyátszik a kormány céltudatosan szítja az elégedetlenséget a hivatalnok-osztályban, különben nem tételezhető fel, hogy ennyi egzisztenciát minden előzetes gondoskodás nélkül tönkre tegyenek. Az egységesítő minisztérium váratlan feloszlása nem tisztán anyagi ügyekkel áll kapcsolatban.

Egyesületi hírek

A Kadimah közgyűlése. Marosvásárhely zsidó sportegyesülete, a Kadimah nagy érdeklődés mellett tartotta meg március 26-án első közgyűlését. Az elmúlt évi események főitkari beszámolója után tisztújításra került a sor, melynek során díszelnöknek Bretter Vilmost és Ádám Lajost választották meg. Ügyvezető elnök dr. Markovics Márton, elnökök dr. Blatt Miklós, Engel Oszkár, Farkas Samu, Fényes László és Goldschlag Osiás, alelnökök dr. Feiler Béla, Izsák Jenő, Kertész Rezső, Kohn Márton, Klein Lajos, Lanczet József, Mihály Károly, Naschitz Márton, Rosenfeld Jenő, Schnitzer Simon, Sándor Mór, Serbu Zsigmond, Vass Jenő, Vámos Sándor, Vértes Simon és Wintner Jenő, főitkár Bretter Tibor, titkárok Serbu Sándor és Almási Izor, intéző Rand Lipót, atlétikai intéző Engelberg Dezső, gazda Reiter Márton, főkapitány Rónai Izsák, főszertáros Braun Mór, főpénztáros Vas Albert, ellenőrök Kelemen Sándor és Mózes Jenő, egyleti orvos dr. Gergely József, jogtanácsos dr. Czitrom Lázár, jegyzők Tihanyi Dezső és Kohn Sámuel lettek. Ezenkívül a közgyűlés egy 30 tagú választmányt választott. A közgyűlés elhatározta, hogy a jövő szezonban az egyesület a futballsporton kívül az atlétikát, uszást, evezést, vívást és teniszjátékot is programjába veszi.

A Toldi Atlétikai Club, Arad egyik legrégebbi sportegyesülete április 2-án tartja meg évi közgyűlését a club Kazinczy-utcai tornatermében.

A Bihorul közgyűlése. A nagyváradai Bihorul április 2-án tartja meg rendes évi közgyűlését.

Atlétika Arad mezei futóbajnoksága. Az Aradi Torna Egyesület április 2-án tizenegy kilométeres távon rendezte meg országos mezei futóversenyét Arad város 1922 évi cross-country bajnokságáért.

Külföldi sportszemle

Az MLSz új tisztikara. Budapestről jelentik: A Magyar Labdarúgó Szövetség múlt heti közgyűlése a szövetségi párt fényes győzelmét eredményezte. Elnökké nagy lelkesedéssel Friedrich István volt miniszterelnököt — aki éveken át maga is aktív játékos volt — választották meg. Társelnök Oprée Rezső, alelnökök Malaky Mihály, Hajos Alfréd, Langfelder Ferenc, Tibor Lajos, Reichard Ottó és dr. Mamusch Mihály — valamennyien a magyarországi sport régi, lelkes apostolai — lettek.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

Szerda: Zafirgyűrű. Előtte: A nagy komédiás. (Ujdonság, 2-odszor. Rendes helyarákkal. Napibérlet 119. szám. C.) Csütörtök: Anyegin Eugén. (Operapremier. Premierhelyarákkal. Általános bérlet-szűnethet. Előadás kezdetén a nézőterre vezető ajtókat bezárják.) Péntek: A gazdag lány. (Ujdonság, 5-ödször. Rendes helyarákkal. Napibérlet 120. szám. D.) Szombat d. u.: Szentiványi Álom. (Tizenegyedik ifjúsági előadás, igen olcsó helyarákkal. Előadó: dr. Rajka J. tanár.) Szombat este: Kis grizett. (Operettujdonság, 8-adszor. Rendes helyarákkal. Általános bérlet-szűnethet.) Vasárnap d. u.: Boszorkányvár. (Mérsékelt helyarákkal.) Vasárnap este: Királytigris. (Uj betanulással. Uj szereposztással. Rendes helyarákkal. Napibérlet 121. szám. A.) Hétfő: Vadgalamb. (Operettreprez. Uj szereposztással. Rendes helyarákkal. Napibérlet 122. szám. B.) Kedd: Anyegin Eugén. (2-odszor. Operahelyarákkal. Operabérlet 16. szám. Előadás kezdetén a nézőterre vezető ajtókat bezárják.) A műsorra tüzött előadások jegyei előre megvásárolhatók a színház pénztáránál.

Anyegin Eugén. Az idei évad egyik legkomolyabb szenzációja a Puskin Tchaikovsky operájának, az Anyegin Eugénnek bemutatása lesz. Vasszorgalommal és nemes művészi becsvágygal készül a színház e nagy feladat megoldására. A csütörtöki premieren fog előadni, hogy e komoly és ambiciózus munkából milyen művészi teljesítmény fakad. A csütörtöki első előadást általános bérlet-szűnethet, a keddi előadást operabérletben tartják meg. Gazdag lány. Ötödik előadása lesz pénteken este Szemes Béla példátlan sikerű új vigjátékának, a Gazdag lányak s a főszerepeket most is Baróti Erzsébet, Poór Lili, Izsák Margit, Laczkó Aranka, Aldor Juliska, Lengyel Vilmos, Táray Forgács, Izsó fogják játszani.

Kis grizett — nyolcadszor. Hét zsufolt nézőtér kiterő és hangos tetszése pecsételte meg a Kis grizett nagy és tartós sikerét. Szombaton este nyolcadszor fog színrekerülni a Kis grizett.

Királytigris. A legizgalmasabb s legérdekesebb detektívdrámák egyike, a Királytigris fog vasárnap este színrekerülni, a címszerepben Táray Ferencel.

Egyetem mozgóban: szerdán nagy irodalmi szenzáció. Egy szobalány naplója. Octave Mirbeau híres regényéről rendkívül népszerű regénye után. Csütörtökön az amerikai Pathé-gyár látványos, monumentális, misztikus filmje. A kinyilatkoztatás, vagy a szerzetes csodája, főszerepben a híres Nazimova. Péntek, szombat, vasárnap: a new-yorki Apollo gyár csodája műve, a Szaharasiivatagban Gartner Sullivan regénye után, a főszerepben a szépséges Louise Glaum.

Uránia mozgóban: Szerda, csütörtök, az amerikai los-angelesi Diamant filmgyárak ideiglenes, érdekesített drámai jelenete: Rózsa a mocsárban. Pénteken Henny Porten egyik legjobb alakításával: Ne menjünk férjhez aranyos humorú vigjáték. Szombat, vasárnap Elrabolt boldogság.

Apollo mozgóban: Szerdán az amerikai Pathé-gyár szenzációs újdonsága: Kialvó fény, egy harctéri tudósító trédója, Rudyard Kipling világhírű angol író regénye után. Csütörtök, péntek fantasztikus filmregény: Akiknek nem szabad meghalni! Szombat, vasárnap a francia Gaumont-gyárak remeke, látványos halászdrama: Itéljen a tenger!

Hölgyek figyelmébe!

TAVASZI KALAPOK

készítése, szalmakalapok átvarrása és átalakítások feltűnő olcsó árban és pontos időre készülnek

NŐIKALAPSZALON, RISS-U. 22.

Kész kalapok raktáron.

KELET

havi folyóirat.

árá egész évre

Lei

Reg. Ferdinand 48.

KÖZGAZDASÁG

Az új költségvetés

Tíz és félmilliárd az előirányzat 1922-23-ra. A pénzügyminiszter szerint túlhaladtunk a pénzügyi válságon

Az Uj Kelet tudósítójától.

A parlament megnyitása napján a pénzügyminisztériumban elkészültek az új költségvetéssel is, melyet a felhivatalos „Viitorul” egész terjedelmében leközl. A bevételek és kiadások előirányzott összege 10 milliárd 498 millió 283 ezer 482 lei.

A költségvetés indokolása kifejti, hogy a legfőbb cél az ország iparának fejlesztése és a föld gazdaságos kiaknázása, mert elsősorban eme két fontos tényezőtől függ a pénzügyi konszolidáció. Mindenekelőtt az államháztartás terén kell takarékoságot mutatni, hogy a magánháztartásoknak példát lehessen mutatni a gazdálkodásra. Minden eszközzel oda kell hatni, hogy minden vonalon produktív termelés alakuljon ki.

Bratianu Vintila pénzügyminiszter a parlament folyosóján hossza-

san elbeszélgetett a költségvetésről egy nagyobb képviselőcsoport előtt.

— Az ország már túlhaladt a pénzügyi krízisen — mondotta a pénzügyminiszter — és ez rövidesen az állami élet minden megnyilvánulásában érezhetővé válik. Nem kell hozzá több, mint két hónap. Nem fog bele telni két hónap sem és érezhető lesz a javulás. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy a külföldön levő kincstári bonok ügyét rendeztük, továbbá annak, hogy a költségvetésbe felvettük a kül- és belföldi kölcsönök törlesztésére szükséges összegeket is. A költségvetésbe felvett legkisebb kiadás is csak arra lehet fordítani, amire előirányozták.

— A racionális költségvetésen alapuló állami gazdálkodás fogja a lelt nem sokára és tetemesen megjavítani.

Módunkban van egyébként alább az új költségvetés részletes és táblázatos kimutatását közölni, összehasonlítva a múlt évi költségvetéssel. Ez a táblázat szemléltető módon mutatja, hogy az állami bevételek és kiadások milyen arányban növekedtek, illetőleg csökkentek.

Összehasonlító táblázat

az 1921-22 és 1922-23 évi költségvetésekről

Tételek	Bevételek		Kiadások	
	1921-22 évi költségvetésben	1922-23 évi költségvetésben	1921-22 évi költségvetésben	1922-23 évi költségvetésben
Egyenes adók	727.737.902	650.000.000		
Közvetett adók	2.214.000.000	3.310.000.000		
Okmánybélyeg illeték és iktatás	564.000.000	571.050.000		
Állami monopóliumok ..	1.350.000.000	1.626.500.000		
Közlekedésügyi minisztérium és csatolt szolgálát	2.340.239.394	3.125.712.200	2.260.155.457	3.187.631.939
Állami birtokok	185.000.000	186.086.000	134.297.523	132.668.542
Szubvenciók	23.000.000	31.950.000		
Pénzügyminisztérium ..	105.000.000	142.835.000	1.926.600.000	2.084.243.847
Bellügy	32.000.000	34.806.000	685.000.000	709.000.000
Igazságügy	15.000.000	16.410.000	224.724.580	219.000.000
Külügy	1.000.000	30.000.000	32.281.600	26.225.396
Földmivvelésügyi min... ..	12.000.000	11.150.000	164.267.073	160.657.697
Ipar és kereskedelemügyi minisztérium ..	130.500.000	309.022.000	93.754.715	219.583.069
Hadügy	1.000.000	2.280.000	925.019.042	1.767.340.724
Közmunkaügyi min. ...	1.000.000	1.400.000	202.000.000	197.000.000
Közoktatásügyi	12.000.000	12.186.282	781.000.000	954.000.000
Miniszterelnökség			3.102.200	1.831.720
Vallás és művészetiügyi minisztérium			215.000.000	223.000.000
Munka és népjóléti min.			22.500.000	21.382.350
Hitel-alap			38.749.106	
Rendkívüli hitelek alapja				594.253.400
Bevételek, amelyeket az 1921-22 évben nem vettek fel a költségvetésbe		56.871.000		
Árukészlet		200.000.000		
Külföldi készletek		180.000.000		
Összesen	7.708.477.296	10.498.283.482	7.708.477.296	10.498.283.482

Belföld

(x) **Lebélyezik a járadékkötvényeket.** Bukarestből táviratozzák: A pénzügyminiszter elrendelte, hogy április 15. és június 15-ike között az összes bel- és külföldi járadékkötvényeket lebélyegezzék.

(x) **Négy százalék adót kell fizetni az elsőbbségi részvények után.** Bukaresti munkatársunk jelenti: A pénzügyminisztérium értesítése szerint a részvénytársaságok által történő elsőbbségi részvénykibocsátás után 3 százalék adót és 1 százalék regisztrációs díjat kell fizetni.

(x) **Román segítség Oroszországnak.** Bukaresti munkatársunk jelenti: Az „Archangeloff” hajó a napokban 3700 vagon tengerivel megpakva elindult Oroszországba, hogy az éhezőknek táplálékot vigyen. „Chios” görög és „Francise” francia hajót a jövő héten indítják ugyan csak élelmiszerekkel. A rakodás a nemzetközi bizottság ellenőrzése alatt történik.

(x) **Beszedik az F és G céduláris adót.** Bukarestből írják: Bratianu Vintila pénzügyminiszter a parlament elé javaslatot fog betervezni, hogy a Titulescu-törvénynek F és G pontjaiban megállapított céduláris adók beszedését április 1-től kezdhessek meg. Ezenkívül behajtják azokat az adókat is, amelyek az egyes tartományokban eddig érvényben voltak.

(x) **Az állam nem kért kölcsönt a Banca Nationalától.** Bukaresti munkatársunk jelenti: a „Gazeta Transilvaniei” legutóbbi számában az a hír jelent meg, hogy az állam újabb nagy kölcsönért fordult a Banca Nationalához. Illetékes helyen ezt a hírt a leghatározottabban megcáfolták és rámutatnak arra, hogy az

állam nemhogy kölcsönt, illetve újabb bankjegykibocsátást kért volna a jegybanktól, hanem még a forgalomban lévő bankjegymennyiséget is a lehetőség szerint csökkenteni akarja.

(x) **Likvidálják a naveta-vonatok.** Bukaresti munkatársunk jelenti: A naveta-vonatok likvidálását, a március 4-én kiadott rendelet értelmében, a napokban megkezdik. A likvidáló bizottság tagjai: Cosmovici főfelügyelő, Busuice aligazgató, Halmu igazgató és Christescu aligazgató. A bizottság nem a minisztériumban, hanem a CFR. vezérigazgatóság Calea Grivitzei 61 számú házában fog működni.

(x) **Magalakult az erdélyrészi gabonaszindikátus.** Megirtuk, hogy az állam új kiviteli rendelete következtében megalakult szindikátusok sorában lesz az erdélyi gabonások szindikátusa, amely a már erősen kiépült malomszövetséggel szemben a gabona és terménykereskedőket fogja reprezentálni. A kolozsvári iparkamara gyűléstermében jöttek össze tegnap délután Kolozsvár, Brassó, Marosvásárhely, Sepsiszentgyörgy, Nagykároly és Kolozs gabonakereskedői, hogy megalakítsák Erdély gabonásainak szindikátusát. Az értekezleten számos felszólalás után kimondták a szindikátus megalakulását és az április 25-én megtartandó alakuló közgyűlés megszervezésével és az alapszabálytervezet előkészítésével Ottoiu Hadriant, a Banca Centrala igazgatóját és Ujhely Györgyöt, az Export-Import Egyesület központjának fűtőházát bízták meg. Az értekezlet elhatározta, hogy az elterjedt hírekkel szemben a gabonaszindikátus nem fog az ellentétes érdekű malomszövetséggel fusionálni, hanem mint teljesen önálló szervezet kíván működni. Az értekezletnek tudomása van arról, hogy Bánát gabonakereskedői önálló szindikátust akarnak alakítani Arad székhellyel, azonban remélik, hogy az alakuló közgyűlésen meg fogják találni a sok tekintetben azonos érdekű bánáti és erdélyrészi gabonakereskedők együttműködésének lehetőségét.

Külföld

(x) **Svájciak összevásárolják a magyar vállalatok részvényeit.** Az utolsó hetekben egymást érik a híradások, hogy a magyar iparvállalatok részvényeit franciák, de különösen svájciak számára vásárolják össze. A magyar pénzügyvilág egyik Bécsben időző exponált tényezője erre vonatkozólag a következőket mondotta: Tény az, hogy miként Ausztriát, úgy Magyarországot is egyre inkább érdeklőre vonják a szerencsésebb valutájú országok tőkés csoportja. Ha Magyarországon nem is lehet még ma egy olyan „ország végkiürítéséről” beszélni, mint amilyen Ausztria gondja, meg lehet állapítani, hogy a svájci tőke Magyarország iránt is élénken érdeklődik. Ennek során a múlt héten egy figyelemreméltó fordulat történt. Az Ingatlan Bank részvényei iránt érdeklődnek francia és svájci tőkés. A jelek arra vallanak, hogy nagyobb részvénykötetek vándoroltak át ezeknek a svájciaknak és franciáknak a tárcáiba. Az Ingatlan Banknak részvényei iránt érdeklődő pénzesoport ennél a banknál a részvénytöbbséget kívánja megszerezni. Már ma meg lehet állapítani, hogy ennek a pénzesopornak tervei jóval messzire nyulnak a részvénytöbbség megszerzésénél. Arról van szó, hogy a pénzesoport Svájcban bankot alapít, amely első feladatáknak a svájci piacot fekvő magyar korona bankjegyeket fogja megszerezni, hogy ezekért a magyar koronákért magyar vállalatok részvénytöbbségét vásárolja össze. A svájci tőkés csoport megbirozzai Pesten információkat szerez-

tek: mely magyar vállalatok részvényeit lehet kedvező és alacsony árfolyamon megváltani. Ugy hírik, hogy a bizottság sikerrel járt el munkája során oly vállalatok részvényeinek nagyobb tömegeit is meg tudta szerezni, amelyek budapesti nagybankok körében voltak.

Fascista kongresszus halottakkal

Milanó, márc. 28. A fascista konferenciára több ezren érkeztek a városba. A szocialisták több alkalommal megtámadták a kihívóan viselkedő fascistákat, akik ezért szétrombolták a vasutas-otthont. A harc alkalmával két vasutas meghalt és öt megsebesült.

A Zsidó Nemzeti Alap erdélyrészi irodájának VIII. számú kimutatása

(Az előző szám folytatása.)

A Lugosi Cionista Egyesület Nachlája

Friedmann Erzi özv. Wechsler Lipótné nevére születésnapja alkalmával 1 dunam. (Eddig befolyt 65 dunam.) 250—

Megbold. Bruder József főkantort aranykönyvi bevezetésére Lugos

Érdemei elismerésül a L. C. E. 500, Bruder Eliza, Lili és Aladár 150, özv. Wechsler Lipótné, Neumann Testvérek 100—100, a Mirjam Leányegylet 75, dr. Kirschner Arnold 50, Hammermann Jenő 25 lei. 1.000—

Erdélyi Kolónia

Purimi gyűjtés

Cluj: Gruber Zov 424-20, Weinstein Sára és Hammer Arje 311-25, Kohn Kató és Friedmann Izsák 308-25, Weisz Mendel és Ganz Hermann 264-25, Ince Dávid és Reifer Zwi 221 lei és 5 szokol, Moritz Jenő és Klein Jenő 220-10, Kovács Böske és Singer József 220, Fürst Izrael és Menyár Emil 158-35, Herskovits Jolán és Walter Leo 147 lei és 50 korona, Legmann Izrael 132, Nutor Móse és Reifer Zwi 84-50, Infeld Zwi 43 lei (2 533-90). **Mármarosziget:** Katz Janka 67, Szabó Zseri 40, Stein Sarolta 32, Berger Sárika 44-50, Terkeltaub Sárika 55, Heller Regina 37-50, Slomovits Hermann 56, Friedmann Rózsika 10, Roth Etelka 16, Wiesel József 21-50, Schönblum N. 40, Stern Miksa 26, Fischer Ilonka 9-75, Moldován Margitka 40, Schwartz Ilonka 22, Iokovits Malvinka 5, Káhán Kálmán és Szerénke 30, Moskovits Gizella 20, Sajovits Rózsika 3, Gluzer Rózsika 15, Malek és Stein 24, Knopf Rózsika 9-50, Rosenzweig Sárika 28 lei (651-75). **Nagykaroly:** Klein Imre 60, Mózes Böske 60, Klein Róza 49-50, Weisz Ibolya 13, Klein Helén 77, Katz Leon és Margit 60, Bárány Sándor 26, Ilés Imre 10, Löwy Rózi 30, Rothmann Emma 101, Schwartz József és Róth Imre 28, Fried István 44, Szirmay György 21, Kertész Pál 41, Klein Rózi 16 lei (636-50). **Erdőszentgyörgy:** Schlomovics Béla 164, Rosmann Laurand 120, Farkas Rezsinke 82, Citrom Bella és Zoltán 69, Rosmann Károly 35, Stern Hillel 53, Rosmann Ibolya 35, Berkovits József 35 lei (593). **Kurtics:** Klein Bözsi és Szamet Irén 276, Stern Géza 85, Stern Ibolyka és Helén 56, Szamet Margit 26-50 lei (443-50). **Erzsébetváros:** Grün József 150, Adler Henrik 102, Antal Endre 27, Herzlinger Gyula 22, Izsák Andor 36, Rafael József 30 lei (367). **Arad:** Klein Miksa 200, Freimann Sándor és Jenő 115-50 lei (315-50). **Blaja:** Krausz Laci 122, Róna Mirjam 120 lei (242). **Nagybánya:** Erdős Lilike 135, Kövess Pál 100, Hirsch Elza 30, Hirsch Klára 27-50 lei (192-50). **Déva:** Berkovits Lajos 110, Salamon Andor 57 lei (167). **Petrozsény:** Marek Ernő 56 lei. **Beszterce:** Fruchter Náthán 50 lei. 6.248-55

A Zsidó Nemzeti Alap Erdélyrészi Irodája.

Felelős szerkesztő: **MARTON ERNŐ**
 Kiadó: **KADIMA** kiadóvállalat r.-t.
 Hirdetéseket dílméteres díjazásban szerinti ves-
 fel a kiadóhivatal

TUNGSRAM

Üzle

Tisztelt szives tudom-
 vitz és Tsa c
 társamtól Fr
 váltam. Mai
 és elárnsítási
 mos tűzifa ke
 megkezdtem.
 Igyekeze
 szolid kiszolg
 mellett vevőit
 kiérdemelni.

Részem
 masásban vo
 nek fel rende
 mos alkalmaz
 látott ügynök
 rendelkezéseket
 telefonokon,
 tokomban ma
 Cluj, 19

Helle Weis

A Zsidó Ne
 jét akarja nép
 vásárolni, (a
 a Keren Hajj
 lami élet ala
 szavaltott föl
 pedig a sivata

Nagyem
 tábla
 Dittmar-
DEU
 üveg
 keresked

Oradea-
 Str. Nicola

1311

Pontos

G
 az előkel

S. J. Agnon És a megörbédett kiegyenesedik...

— Regény —

Fordította Sas László 26

És Kreindel Tsarne második házasságába lépett és Isten kegyelméből áldott állapotba jutott. És az asszony megvizsgálódott férje halálán, összezdte magát, hogy kiszorítsa őt a szivéből és hálát adott az Istennek kegyelméért, mert megváltotta az éhezéstől és jó házassághoz jutatta eddigi gyötrelmei helyett. És ha az elholtra gondolt és arra gondolt, hogy nem termékenyült meg tőle és hogy ettől az urától, sokáig éljen, kegyelemben megajándékozta, akkor tudta, első házassága az égnek se volt tetsző. A szive mégis felolvadt Menasse Chajim emlékeztén és szomorúságba esett, mert már nem él és nem maradt utána senki Izraelben. És ezt gondolta: Ha urának nem lesz ellenvetése, ám ő kész és hajlandó, hogy fiának Izraelben a halott nevét adja. Idővel letett erről a tervéről, mert attól félt, hogy a névnek hatása lesz rá és mit vétett volna a gyermek, hogy őt, Isten örizz, Menasse Chajim sorsa sújtsa és nem gondolt többé erre, amire előbb még gondolt, de mégis fogadalmat tett: ha Isten megsegíti, akkor méltó sírkövet állít majd sírhelyére.

A lakodalmat esendben és minden zaj nélkül megtartották, a gonosz szemtől való féltükben, Isten örizz, de amikor Isten áldása az asszony testén láthatóvá vált, urának nagy volt az öröme és azt többé nem tudta elesenedíteni. És óvta feleségét mindenképen és amikor a szülés napjai közeledtek, minden jót elkészített és két jámbor asszonyt hozott a házába és ott ültek és lenesést szemeltek a „Salom zachar“ éjszakájára

és a legjámborabbak részére babról gondoskodott és sok sört hozott messziről, ahol jó a sör és hogy mindent jól végezzen és a buczaczi sörfőző bérlőjét se haragítsa magára, tőle is vásárolt, jó pénzért, vizes sört, amely annyit se ért, hogy az áldást elmondják rá. És hordárok magasra tartott karokkal mentek és a vállukon vitték a hosszú és nehéz asztalokat, a régi tanházból és a fűntvezett férfi nagy rokonsága ment utánuk és a gyerekek is, erejükhez képest, segítettek és megdagadt kezekkel cipelték a padokat, az öröm helyére és kalácsokat sütöttek az iskolás gyermekeknek, akik a virrasztó éjszakán az újszülöttért a „Halljad Izrael“-t mondják. És mindenben tultett a nagy lakoma, amelyet a férfi rendezett a város szegényeinek és a kóborló szegényeknek, akik a környékről eljöttek majd — és a gyermek anyja ujjongott. „Örömben mondom: mit térszen ő? — A bün kapujában görnyed.

NEGYEDIK FEJEZET

Hiába balzsamozták a balzsamozók és panaszoltak a panaszolók. Ő ölözemmel nézi az estvét és ráköszönt az éjjel. Rátalál egy szegény és megfeszíti élete ijátt és Menasse Chajim vissza fordul szegénye csapására.

Merüljete el tüzetek lángjaiban, a ti kezelek gyujtotta azt.

Mert az embert cselekedetei megméri: mikéntlen cselekszik, ugyan van jutalma. (Zohár)

És Menasse Chajim Buczacznak indult és ígnyen beszélt az ő szivében: „Isten úgy se engedte meg, hogy gazdagsághoz jussak és miért pusztuljak el az idegben és miért teljenek rossz sorban az én napjaim? Jaj, hazugság, hazugsággá vált minden várakozásom és a reménykedés és a segítség elenyészett, mert jaj az embernek nagy

veszedelmeiben, ha hozzátapad a pusztulás és nincsen csöpnyi szerencséje, miglen azalatt a balszerencse cibálja. Ezért ime vissza akarok térni és nem akarok tovább vándorolni, mert mégis jobb, ha az asszony napjait zsidó törvényekben tölti, miként ott fenn feljegyzik és én már úgy is elpusztultam.“ Így beszélt Menasse Chajim és nem volt nyugodalma, mert ragadta a vágy házának urnoje utár és mindent, amit cselekedett, megvetett már: hogy feleségét visszahagyta sóhajokban és mezeitelenségben és szükségben és nem volt többé nyugalma, mig utnak nem indult és vissza nem tért Buczaczba.

Aki belátó és okos, meg fogja érteni Menasse Chajim szivének mámorát, amikor látta, hogy vágyainak helyéhez közeledik és a városhoz, amelyhez sóvárgása vonzotta. És amikor megpillantotta a fenséges hegyeket és a magas halmokat, amelyek körülölelték a Strypa folyót, ujjongott lelkében és nem tudott tovább menni. És a földbe verte vándorbotját és a földre dobta koldustarisnyáját és a fübe hevert, a zöld fák árnyas boltjai alá, hogy erőt gyűjtsön. És a járás ereje, amely az értök szerint, mindég végzi dolgát, akkor is, ha a fáradt ember elhever pihenni, most se nyugodott, amikor ottan feküdt, hogy a fáradságot kirázza magából, most is nyugtalankodott és az ő házat állította oda az ő szive elé, az ő feleségét: amint otthon ül és a harisnyát köti és a harisnyát az ablak párkányára teszi, hogy megpihenjen és a vacsorát elkészítse és Menasse Chajim halkán keresztül oszon a kert ajtón és senkise hallja, küntől az ablakhoz lép és kiemeli a harisnyát és a kötötűket és ime meglátja őt és Menasse Chajim lelke felolvadt a hangjától:

— Ki vitte el a harisnyámat, ki vitte el a harisnyámat, lám, hiszen

nem volt itten senki és senki emberfia nem járt erre?

És Menasse Chajim nem tudja féken tartani a szivét, mert hallja az asszony beszédét. Kinyilik ajka, hogy beszéljen és mondja:

— Jaj, mily sok tud van neked, Kreindel, látod megsebeztem az újamat.

És nyomban nagy öröm támadt benne és örömtől zokogni kezd.

És a vándor serkentette magát és felállott, mert lelke sóvárogta az ő házat és hogy megtudja, hogyan megy sora feleségének és mert látta, hogy a nap is gyorsan leádoz. És megerkezett a város végére, ahol a keresztyének laktak és rájött, hogy egészen közel van már a városhoz, a füst figyelmeztette és a levegő, amely telítve volt a sertés-moslék különös szagával, bocsánat érte. És tényleg, megfigyelő érzékével hamarosan észre vette a sok kunyhót, némelyik kissé meg volt meszelve és némelyiket hagyma és foghagymakoszoruk tarkították, miként az a körülméletlenek leányainak szokása, akik házuk falán szarítják, mielőtt eladásra a városba vinnék. És megeröltette a szemét és már megkülönböztette a házakat és a kerteket egymástól. És amikor ennyire jutott, ment és sietett, mig a keresztyének negyedében lépteinek hangos dobogásától a kutyák felneszedtek. És bizony egyszerre a kutyák közül az egyik rávetette magát és majdnem elájult a nagy rémülettől. De az Isten, dicséretessék, nagy kegyelmében nem engedte, hogy a kutya bántsa, csupán bemaszatolta lába porával, ami az öröm és a tetszés jele nála, ha felismer valakit, akit ismert már. És egyszerre világosság gyulladt az ő fejében és beszélt:

— Hiszen ez Petró kutyája! (Folytatjuk.)

APRÓHIRDETÉSEK

Nyitól 1000 for. — Vastagabb betűvel 4 lcl. Legkisebb apróhirdetés ára 10 lcl.

Négy leánygyermekem mellé tanítónőt keresek május 1-ére, ki az első polgárra előkészítendő. Hirsch Lázár Mezőgyéres, posta Mócs.

Vegyeskereskedésem részére keresek egy románul is beszélő tudó tanuló. Vilhelm Naftali, Blaj-Balázsfalva. 3584-1

Könyvkötészetem részére keresek egy tanuló fizetéssel. Cim Honvéd-u. 16.

Üzletvezetőt detailfaraktárba keres helybéli nagy cég. Csakis feltétlenül ügyes, önálló megfelelő erkölcsű, szorgalmas részletes ajánlatukat »Mérlegképes azonnali jellegre kiadóra.

Egy két üzlethelyiség ószeren kiadó. Megkereséseket »Azonnali jellegre kiadótival továbbít.

Mindenféle fordítások román, magyar, angol és francia nyelvre, valamint írógéppel való másolások gyorsan és pontosan készülnek. Főlvételi hely Friedmann hírlapiroda. 3405-1

Jókarban lévő hálóberendezést keresek 2-3 havi bérletre, esetleg megvételre. Ajánlatok »Nyomdász« jellegre a kiadóra küldendők.

Bocskor, mosótalp, felsőbőr és szijgyártóblank. Állandóan nagy készlet késznyben és nagyban, legolcsóbb árak mellett. — Vidéki megrendeléseket kis postaszámban is elkészítjük. — Jelenlegi talp és bocskor ára 25-30 lcl. — Vagontélelő 5 százalék kedvezmény. SAMSON BŐRGYÁR, Gyulaúti-utca 1. — Gyorsan raktárral szemben. Telefonos gyár 3-86-lakás 3-87.

Szilágyi Eleonora Rt.

Alánlja: Likör, rum különlegességeit. Elsőrendű pezsgőt és borait. Szesz nagyraktár. 1-69

Első Erdélyrészi Ékszerárúgyár

CLUJ-KOLOZSVÁR, Str. Xanufon (Szappan-u.) Gyárt és állandó raktár mindenféle ékszerárúgyban. Vállal briliáns munkákat javításokat és alakításokat. Valódi és hamis ékkövek. Foglaltó és vésnői műterem. — Fogászati arany és forrasztó, huzalok és lövegek arany és ezüstben. Nemesfém beváltó! Telefon int. 2-13. — Sürgőny cím: „Juvaere Cluj“ 1273

Kepes Elek orvosi kötszerész

Oradea-Mare, Sas-passage

Ajánlja saját készítményű sérültöt, haskötőt stb. Női és férfi övszerek nagraktára

Megkezdődött a carlsbadí porcellán-edények vizes, boros, líkörös poharak, vizes korsók, palackok, demitók, hitelesített ürmértékek nagy elárúsítása

Ausländer Testvérek Cluj, Piata M. Viteazul volt Széchenyi-tér 39. Tel. 954. Szombat és ünnepnapokon zárva.

Dughagyma, foghagyma érkezett!

Schvartz, Szamos-u. 1

Pályázat

A zsidói תורה egy 40 éven alóli elsőrendű tanítót keres.

Évi fizetés 18.000 lcl. Félévi próba után véglegesítve lesz és lakást kap, utazási költséget csak meghívottak tértek meg. Pályázati kérvények hozzám küldendők.

Zsidó, 1922 március 22.

Hoffmann Jenő iskolaszéki elnök.

Számos külföldi gyárban szerzett gyakorlattal készített

tejoltót

(folyékony alakban)

1.10.000 garantált erősségben, jutányos ár és feltételek mellett szállít minden mennyiségben az ország egyedüli, modern német mintára berendezett 3586-1

ROMÁNKA tejoltógyár Caransebes — (Karánsebes). Minta ingyen és bérmentve!

Bárdos Jenő

(Au Bon Gout) Főter 4.

Összes párisi szövet, selyem, kabát, toilette és divatújdonságai 1282 megerkeztek.

Telefon: 917. Olcsó árak!

Tavaszi újdonságok!

Női, gyermek harisnya, keztü és rövidáru nagy választékban érkezett

Fischbein & Spitz

rövid és kötött áru üzletbe CLUJ (Kolozsvar), Piata Unirii (Mátyás király-tér 29. szám. Bánffy-palota.

Minden házban fontos!

Az egészség érdeké- ben nélkülözhetetlen párnatoll-, vatta-, lószőr- és gyapjuti- tisztítása, melyet gőzerőre és vegytisztításra berendezett műhelyemben

gyorsan és pontosan vállalok. Raktáron tartok kész párnákat és tolat. Mérsékelt árak! Szolid kiszolgálás!

Stern Salamon Kossuth L.-u. 10.

Oh. gépészmérnök és elektromérnök

18 éves üzem, műhely és irodai gyakorlattal állást keres. Kisebb tőkével Rendelkezik. Cim a kiadóhivatalban. 3511-1

Ha szép és elegáns ruhát akar, látogassa meg

Herkovits Jenő

férfi szabót str. Baba Novac (Bethlen-u.) 10., ahol bel- és külföldi szövetek állandóan raktáron vannak. 000 Pontos kiszolgálás. 1337 Szolid és olcsó árak!

szerkesztős

hivatal és

Cluj-Kolozsvar,

Pop. — Bra

Az Uj Kelet

Szerkesztőség

Kiadóhivatal

Nyomda

Héber osztály

Zs. N. Sz.

A kéziratok k szerkesztőségbe 40k. — Kéziratunk vissza és betűnk

V. évfoly

köl

„Az orsz pénzügyi kr az állami el lésában érez több, mint látni fogja a költségvetés dalkodás a fogja javítat kat nem mi irjuk őket. Vintila ábitj illetékes ily Románia pé látjuk ilyen mi nem va hívők, mint ropból, amel ügyminiszter sokat megk rus megáll az apropó a a pénzügy elé terjeszt. és félmilliá és persze u elmúlt év csaknem h

Mi a tiz vetés indok ország ipar aknázi a f karékosságo háztartásba, soknak pélé gazdálkodás hangzik. De esőkentette Az igazságu ügynél hat ügynél négy ügynél ötm másfélmillió nál kétnmillió tételnel má összegok, ne aköltsegvete geben. Össz spórlás. A t milliókkal e milliókkal s Vegyük es tavaly két lióba került, százyolevan rommillió h kiadás az id A pénzügy venmillióval huszonnégv reskedelemü liórol fel-zól lióra. A had duplájába k 1921 évi ki szemben az hatvanhét le nai célokra. sabb emelés nél van, a millió hely milliót. fogu Szép a t lyes, hogy a hány színek milliót fogna jón van a t amit még it azt kell látn ben horribil az egyes t kilencszázm ez elvégre t Lehet, mond tudjuk vajjo beruházások azok az uj